

7.66
153

ЉУБОМИР СТ. МИТРОВИЋ — МИРОЉУБ

ИЗ ТАМЕ НА СВЕЛОСТ

— ОДЈЕЦИ ЖИВОТА —

„Зло мрзи светлост. (Јов. III. 20.)

IV. КЊИГА.

Господин Министар Просвете својом одлуком О.НБр: 11371, од 14-III-1922. г. а по препоруци Просветног Савета, одобрио је да се књига: „Из таме на светлост“ набавља за школске и ђачке књижнице, као и за ученике-ице средњих и стручних школа, а Св. Синод од 30-X-1922. г. С.Бр: 1399 препоручио свештенству и за црквене и манастирске књижнице.

1. У чему је животи?	9. Будимо синови све-
шлости!
2. К новом животи.	10. Господ је наше про-
свећење.
3. Христос и гладни.	11. Господе, не остав-
љај нас!
4. Божија и човечија
воља.	12. Ловци људи.
5. Праштане је хра-
брости.	13. Православље је сјасо-
носни дух.
6. Згрчени смо, испра-
вимо се!	14. Пред чашом сјасења.
7. Хоћеш ли да будеш
здрав?	15. Вера наших оца
8. Не џлачи.	

БЕОГРАД

Штампарија „Св. Сава“ — Бранкова 16. — Тел. 249.
1926.

ЦЕНА 15 ДИНАРА

САДРЖАЈ

	СТРАНА
а) Молитва при раду	3
б) Уместо предговора	4
I. У чему је живојѣ?	5—12
II. К новом живојѣу	13—16
III. Христос и гладни	17—21
IV. Божија и човечија воља	22—26
V. Прашњање је храброст	27—31
VI. Згрчени смо, исправимо се!	32—37
VII. „Хоћеш ли да будеш здрав“?	38—42
VIII. „Не плачи“!	43—47
IX. Будимо синови светлости!	48—52
X. Господ је просвећење наше!	53—56
XI. Господе не остављај нас!	57—61
XII. Ловци људи	62—68
XIII. Православље је спасоносни дух	68—71
XIV. Пред чашом спасања	72—76
XV. Вера наших оца	77—80
г) Извршење дуга	81—83
б) Захвална молитва	84

П. Б. 6
153

10 = 89435911
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45166

ЉУБОМИР СТ. МИТРОВИЋ — МИРОЉУБ

ИЗ ТАМЕ НА СВЕТОСТ

— ОДЈЕЦИ ЖИВОТА —

„Зло мрзи светлост. (Јов. III. 20.)

IV. КЊИГА.

Господин Министар Просвете својом одлуком О.НБр: 11371, од 14-III-1922. г. а по препоруци Просветног Савета, одобрио је да се књига: „Из таме на светлост“ набавља за школске и ђачке књижнице, као и за ученике-ице средњих и стручних школа, а Св. Синод од 30-X-1922. г. С.Бр: 1399 препоручио свештенству и за црквене и манастирске књижнице.

1. У чему је животи?	9. Будимо синови светилости!
2. К новом животи.	10. Господ је наше просвећење.
3. Христос и гладни.	11. Господе, не остављај нас!
4. Божија и човечија воља.	12. Ловци људи.
5. Прашћање је храбрости.	13. Православље је сиасоносни дух.
6. Згрчени смо, исправимо се!	14. Пред чашом сиасења.
7. Хоћеш ли да будеш здрав?	15. Вера наших оца.
8. Не љачи.	

БЕОГРАД

Штампарија „Св. Сава“ — Бранкова 16. — Тел. 249.
1926.

ЦЕНА 15 ДИНАРА

Милој и у срцу упечатљаној сени мога сина

† ВОЈИСЛАВА

студента технике

(рођ. 24-VII-1901. г. † 31-VIII.-1924. г.)

Посвећује књигу,

оцац

Љубомир Ст. Митровић

свештеник

МОЛИТВА ПРИ РАДУ.

„Госпoде Исусе Христe, Јединородни Сине Оца Свог, који је без почeткa, рекао си Твојим пречистиим усшима: „без Мене не можете ништа чинити“.

Госпoде мој, Госпoде, вером и срцем примам у душу своју шo шo си рекао, клањајући се благости Твојој. Помози ми грешнoме на делу које почињем, да га с Тобом довршим, у име Оца, Сина и Светoга Духа.“ Амин.

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА*)

...Благо човеку, који за свој рад призива Име Божје за благослов! Благо народу, који за своја родољубива, милосрдна, просветна и културна предузећа тражи, моли се и нада се на Божју помоћ.

„Презаоцу Бог даје махове“! И, „Бог је вечна стѐна. Зато, сви они, који подижу и развијају материјалну културу живота, без старања о подизању и развијању културе своје душе, — слични су онима, који зидају домове на песку, и зуб времена их брзо руши, обара и, под њиховим рушевинама буду за навек покопани; док култура духа надживљује све, и на рујинама материјалне културе подиже још светлију и величанственију грађевину и своје физичке моћи!

Слава Господу! наш народ, на челу свога првог Домаћина — *Његовог Величанствa Краља*, руковођен својим родољубивим свештенством а подржаван просвећеним синовима и нашег највишег просветног завода, — схвата ову свету истину живота, — чему су сведоци: *освећивање темеља студентског дома — Краљеве, Задужбине****) и сада — техничког факултета.

Нека Господ својом свемоћном десницом благосиља и штити сва добра и корисна предузећа у нашем народу, — сада и кроз све векове. Амин.

*) Из импровизоване речи приликом освећења темеља техничког факултета. 21-V-3-VI-1926. г.

**) Освећење темеља извршено 11/24 V. т. г.

I.
У ЧЕМУ ЈЕ ЖИВОТ?¹⁾

„Рече Господ причу ову: „Један човјек имаше два сина, и рече млађи од њих оцу: оче! дај ми дио од имања што припада мени. И отац им подијели имање. И по том до неколико дана покупи млађи син све своје, и отиде у даљну земљу; и онамо просу имање своје живећи беспутно. А кад потроши све, постаде велика глад у оној земљи, и он се нађе у невољи. И отишавши приби се код једнога човјека у оној земљи; и он га посла у поље своје да чува свиње. И жељаше напунити трбух свој рошчићима које свиње јеђаху, и нико му их не даваше. А кад дође к себи, рече: колико најамника у оца мојега имају хљеба и сувише, а ја умирем од глади! Устаћу и идем оцу својему, па ћу му рећи: оче! сагријеших небу и теби. И већ нијесам достојан назвати се син твој: прими ме као једнога од својијех најамника. И уставши отиде оцу својему. А кад је још подалеко био, угледа га отац његов, и сажали му се, и потрчавши загрли га и цјелива га. А син му рече: оче! сагријеших небу и теби, и већ нијесам достојан назвати се син твој. А отац рече слугама својијем: изнесите најљепшу хаљину и обуците га, и подајте му прстен на руку и обућу на ноге. И доведите теле угојено те закољите, да једемо и да се веселимо. Јер овај мој син бјеше мртав, и оживље; и изгубљен бјеше, и нађе се. И стадоше се веселити. А син његов старији бијаше у пољу, и долазећи кад се приближи кући чу пјевање и подвикивање. И дозвавши једнога од слугу запита: шта је то? А он му рече: брат твој

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка у недељу „Блуднога Сина“ — 1923. год.

дође; и отац твој закла теле угојено, што га је здрава видио. А он се расрди и не шћадијаше да уђе. Тада изиђе отац његов и мољаше га. А он одговарајући рече оцу: ето те служим толико година, и никад не преступих твоје заповијести, па мени никад нијеси дао јарета да бих се провеселио са својим друштвом; а кад дође тај твој син који ти је имање просуо с курвама, заклао си му теле угојено. А он му рече: сине! ти си свагда са мношвом, и све је моје твоје. Требало се развеселити и обрадовати, јер овај брат твој мртав бјеше, и оживље; и изгубљен бјеше и нађе се.“ (Јев. Лука, XV, 11 - 32)

※

Јеванђелску причу о развратном сину, учили смо др. сл., и у основној школи; још као деца ми смо оштро осудили млађег сина, што је био тако непослушан, да је изузео део свога имања, оставио дом родитеља, свога доброг и вредног брата и, отишао у далеки свет, али не да ради и зарађује, не да живи часно и поштено, већ да у друштву развратника упропасти сав свој део имања, и да падне морално тако ниско да постаје свињар, што се код Јевреја сматрало као највеће унижење до кога човек може доћи. Па, и као свињар, његов је положај био више него жалостан — очајан, због настале глади у тој земљи. Но, дечија су срца врло осетљива и милостива, с тога смо ми и поред осуде непослушног сина дубоко саосећали његовоме очајноме животу. Не само то, нас је обузимала неописана радост видећи га како се искрено каје за своје тешке грехе, а сузе радоснице су потекле чувши, да му отац милостиво опрашта; опрашта му чак и онда, када добри, вредни и послушни старији син протестује због весеља у част покајаног брата. „Сине, све је моје твоје, а брати твој беше мртав и оживе, изгубљен и нађе се“, — одговара отац на синовљев протест.

Поучније приче за наш живот св. Јеванђеље нам не пружа, и то, како по својој крајњој намени, тако и по својој обимности. Крајња је намена — *спасење душе*, а обимност је представљена: 1. у врлини, оличена у послушном сину; 2. у греху, оличен у развратном сину; 3. у средству за спасење, оличено у покајању, и 4. у могућности спасења, оличено у безграничној љубави Оца небеског. Ниједна Спаситељева прича толико не побуђује на размишљање о животу као прича

о развратноме сину. Крајњи морални закључак њен јесте: *живо̄ӣ с Богом — то̄ је живо̄ӣ; живо̄ӣ без Бога јесте мрт̄-вило и смрт̄ӣ*. Господ Спаситељ нам је на тако лак и очевидан начин показао, да онај, који се удаљава од Бога постаје грешник, најпре по уму, срцу и вољи; и што год се више од Бога удаљује, у толико се више срозава у блато греха и безакоња; дела нечасна, прљава, одвратна, нечовечна, грешна, недостојна лика човечијег — исписују се на црним листовима књиге његова живота; оставив Бога удружује се са сотоном, и сотона му пружа ову књигу пропасти, и помаже, да ревносно по њој безбожнички пише. Остаје још један лист; на њему треба да се испише крај клете судбе несрећника: невоља, глад, очајање, смрт, пакао. Непријатељ и крвник човека, сотона стално развратнику предаје грех у најслађим облицима, само да би га до сржи затровао; још мало, па ће му сотона запечатити црну књигу! У тренутку, када је подигао руку своју на себе, у намери да одузме себи и живот, — он, јадник види небо, сећа се Бога, јер *савестӣ*, тај свети глас Божји једино беше жива у мртвоме човеку, чије је име развратник, и ето, остаје жив! Сотона се од њега удаљује, а он се почиње враћати Богу; он се буди, отвара очи, гледа ивицу своје пропасти; скупља још незамрлу снагу своју; срце јаче закуца, застрепи и задрхти; воља покреће руке Богу; ум се свести и грози се моралнога кала; престаје пужење по муљу греха; усправља се и полази Богу. Чује се и глас пробуђеног развратника: „*Оче, сагреших небу и Теби, и нисам достојан назва̄ӣ се син тво̄ј: прими ме као једног од својих најамника*“!.....

Као и деца, тако се и ми зарадујемо гласу покајаног грешника; зарадујемо се, јер се његовоме поновноме животу радују и анђели, а бескрајна љубав Оца небеског пружа му милостиво своју десницу, и изводи га на стазу добра, врлине, светлости и спасења; помаже му, да буде уъеден у заједницу верних, вредних, послушних, побожних и спремних за царство славе и вечнога живота...

У основној школи имао сам једног друга, који је био јединац у родитеља. После свршене школе није се хтео прихватити никаквог посла; често се виђао у друштву лењиваца, букача, коцкара, пијаница и других порочних млађих људи.

У кући његових родитеља сваког дана је било вике и свађе. Миленко, тако се звао мој друг, није примао савете нити се бојао претње својих родитеља. У нашем селу се појавише неки непознати људи, за које су говорили, да су „социјали“ што ће рећи социјалисти; проносио се глас, да су и врло учени, и да они говоре, како нема Бога, и да све шта ко има, да је крађа! Па зато треба одузимати имања од људи и, створити рај на земљи; кад нема Бога, говорили су они, онда нема ни анђела, ни душе па ни раја на небу. Једног дана је дошао кући пијан; настала је свађа; Миленко је нанео и тешку увреду и клевету своме оцу назвавши га лоповом! — Зар ја лопов неваљали сине!? — Јест, ти и сви други људи, који имају имање, јер је то крађа; тако сам чуо од људи ученијих од нас; ти су људи толико учени, да знају да нема Бога! — правдао се разјарени несрећни и заблудели син?!... Заиста, ужасно искушење за добре, вредне, поштене и побожне његове родитеље?!

Од туге и бриге Миленкови родитељи убрзо су помрли. Пошто је Миленко био непунолетан, то су му поставили староце. Једног дана престало је и старатељство. Сви нерадници, развратници и безбожници скупљали су се у његовоме дому; беспутни живот је остављао дубоке бразде на њима. Миленко је у бесцење продавао своје имање. Код суда је протоколисао трговачку („шпекулантску“) радњу, само да би имао право све имање распродати. А када је остао без игде ичега, одао се лажи, превари, крађи, и напослетку се нађе као саучесник једног тешког разбојништва. Буде и он осуђен на робију... Какво се душевно превирање извршило код Миленка за време издржавања робије не знам. Само знам ово: за то време, добри пријатељи његових врлих родитеља подигли су им споменик на њиховим гробовима са натписом:

„Препуче им срце због сина свог!

Одоше небу да се моле Богу

За Миленка сина развратног!“

Првог дана по доласку с робије посетио је родитељске гробове. Док су воштанице гореле, он је крај крстача ничице лежао и јецајући молио се:

„Опростите ми родитељи; ја нисам више развратник, и нисам више робијаш; опростите ми и благословите ме миле

сени, јер одлазим у далеки свет, али не без Бога већ с Богом; молићу се милостивоме Богу да ми опрости многе и тешке грехове; заветујем се, да ћу избегавати хрђаве и безбожне људе; радићу часно и поштено, и с Божјом помоћу повратићу све имање, што је наше било"... Миленко је нечујно ишчезао из села. Чули смо да је отишао у Америку. После неколико година враћа се у своје село као мајстор; неуморно ради свој тешки ковачки посао; у кафану не иде; алкохол не пије; непослушне младиће је учио својим примером; сваке недеље и празника је посећивао св. службу и слушао поучне речи свога свештеника; свештеник и учитељ нису га сада избегавали, већ су га к себи призивали. За кратко време Миленко је стекао глас виђеног домаћина, примерног грађанина и доброг хришћанина; стекао је и лепо имање а Бог га обдарио добрим другом и ваљаном дечицом... И Миленко беше мртав и оживе, изгубљен и нађе се. Он се покајао, и милостиви Господ му је опростио, и за добар живот милостиво га је и наградио.

Свакако, др. браћо и сестре, да и ви из нашега искуства знате за овакве и сличне томе примере. Зашто сам ја, поред тако јасне и поучне јеванђелске приче изнео и овај мени добро познат пример? — Зато, да бих дао мало потпунију слику развијања доброг и хрђавог човека.

Откуда добрих и хрђавих? — По духовној нашој природи, у нама живи послушан и непослушан човек. Све спољне човекове радње јесу резултат рада послушног или непослушног унутрашњег човека. Сâм св. ап. Павле каже: „не чиним оно, што хоћу, него оно што нећу, јер у мени живе два човека.“ Услед учињеног првороднога греха сваки човек доноси на свет склоности ка добру и ка злу. Од начина утицања са стране и од васпитања доиста зависи хоће ли се добре склоности развити на штету хрђавих, или обратно.

Сви знамо, да добро дело овако постаје: појави се пре свега жеља за извесним добрим делом; затим се мисли о њему; потом се развије осећање љубави к њему, и најзад ојача воља да се и дело учини, и учини се. А да се појави жеља за добрим, треба неко или нешто да изазове, да породимисао о томе добру. Чиме? — Речју, читањем, посматрањем слика, гледањем представа у позоришту или биоскопу, а на-

рочито када се имају очигледни добри примери. На тај исти начин, само у обрнутом, негативном смислу постаје и хрђава жеља, хрђава мисао, грешна осећања, зла воља па и зло дело. С тога, у интересу срећне будућности друштва и народа, мудри и обазриви родитељи, наставници и сви јавни народни радници строго воде бригу о томе: шта ће њихова па и друга деца чути, видети, прочитати, куда ће ићи, с киме ће се дружити. Они се у толико више брину и труде, што се добре склоности теже развијају и усавршавају, али када достигну свој степе: савршенства, никакво искушење, нити каква саблазан не могу их помести на путу добра и светлости, нити их скренути са стазе Божијег закона. Сведок су томе безброј светитеља, праведника, преподобних и богоносних светих отаца наше цркве. Као и сваки коров, тако и хрђаве склоности брзо расту, бујају, и брзо доносе штетне плодове живота. Ако се узме, да се у тај духовни коров унесе ма и мало духовне светлости и божје благодати, хрђаве склоности ће убрзо почети да вену, суше; и једног благословеног дана видеће се сузе покајаног развратника, и осетиће се у њему дух послушног и доброг човека.

Ко добро познаје природу човечије душе, тај зна да над оба унутрашња човека у истини светли неумитни Божји глас — *савест*. Ако савест стално надахњујемо молитвом, осветљујемо вером и росимо благодаћу Божјом, она ће и стално утицати на доброг и послушног унутрашњег човека. Удаљава ли се савест од молитве и вере, она се лишава и благодати Божје, па следствено, удаљава се и од Бога. Тада савест постаје немоћна, те зао унутрашњи човек постаје непослушни син од кога постаје и велики грешник — развратник.

Када је то тако, знају ли родитељи, учитељи, и сви позвани колики грех на својој души носе, што не пружају деци и омладини довољно средстава и прилике, да се код њих развија и јача *верско-морална свест*, која чува *савест* и помаже, да се слуша глас Божји и извршује Божји закон! Ниједна друга установа није у толикој моћи да утиче, негује и усавршава верско моралну свест као вера кроз своју божанску установу — Свету Цркву. Сви њени обреди, све њене св. тајне, све свете службе и свештенорадње имају за крајњу намену буђење и најуспешније неговање и развијање верско-моралне:

свести, што значи, да Света Црква хоће и ради, да људи буду живи, да буду с Богом, да буду свесни свога достојанства, својих дужности и свога бишисања на земљи. Отуда на питање: у чему је живот? одговор је: *живош је само шата живош, када је с Богом; без Бога је мршвило и смрш.* Ако хоћемо живе мртваце да оживљујемо и да их стварно учинимо добрима, то можемо само помоћу Божјом, помоћу вере и Свете Цркве.

У свесрдној, материнској љубави, да се што више и јаче утиче на верско-моралну свест, Света Православна Црква установила је нарочите дане — дане спасења — дане часнога великог поста. Као што се људи, полазећи на далеки пут претходно спремају, да би га што повољније прешли, тако и Света Црква претходно припрема хришћане за дане, који треба да донесу *живош с Богом — сшасење душе.* Прошле недеље нам је говорила: молитве се смерно и скрушено као цариник а не као фарисеј; данас нам вели: сви грешници нека се искрено кају, јер је Отац небески милостив, и помиловаће вас; идуће недеље, предочиће добијање награде за добра дела и казну за хрђава; а последње недеље т. з. „месојеђа“ препоручиће средства за наше оживљење, за наше зближење с Богом, а то су: пост, молитва и духовно богаћење. После свега тога, долази сједињење с Богом, које се добија кроз примање светих тајања: кајања и св. Причешћа.

Моје је дубоко уверење, када би највеће грешнике — развратнике увели у владалачке палате, у њима би се распламтио осећај злобе и мржње; уведите их у парламенат у време када он ради и решава о судбини земље, они би се дрско насмејали; уведите их у највишу школу — Универзитет, они би се у чуду питали: нашто је она? А уведимо их ма и у најскромнији свети храм, ми ћемо приметити на њима знатну промену; добри познаваоци душе знали би, да се на дну њихове душе отпочиње очајна борба између унутрашњег доброг и хрђавог човека; они се по уласку у св. храм страше, презају, дрхте, узневерено гледају, ломе прсте; оставите их мало дуже, они се умире, из њихових груди отржу се дубоки уздаси, и из њихових очију виде се сузе покајања.

Како би срећни били, када би за ово знали управници и надзорници казнених завода, разних апсана и затвора, као

и васпитачи домова за поправку малолетника. Када би то знали, они би се често врло често виђали са овим јадним грешницима, у светим храмовима. А када тога није, онда треба прави и одушевљени хришћани и родољуби да иду овим грешницима, да са светиљком вере осветле њихову савест, која ће их пробудити из моралног сна поидићи из прашине греха и безакоња. Тако ваља чинити, јер верујте ми, сви ми, мање или више носимо одговорност за њихове грехе, — одговорност пред Богом, пред историјом, пред својим народом и пред својом савешћу. Не заборавимо, да грех није само у чињењу хрђавих и безбожних дела већ и у *нечињењу што више добрих дела.*

Јеванђелска прича о развратноме сину, др. сл., нека буде свима нама спасоносан наук. Молимо се, да би нас Господ помиловао, као што је помиловао и покајаног развратног сина. *Јер је живої само онда живої, када је с Богом; без Бога је мртвило и смрт.*

Госїоде Боже, смилуј се на нас! Амин.

II.

К НОВОМ ЖИВОТУ.¹⁾

„У време оно, дође Исус у Капернаум, приступи к њему капетан молећи га, и говорећи: Господе! слуга мој лежи дома узет, и мучи се врло. А Исус рече му: ја ћу доћи и исцијелићу га. И капетан одговори и рече: Господе, нијесам достојан да под кров мој уђеш; него само реци ријеч, и оздравиће слуга мој. Јер и ја сам човјек под власти, и имам под собом војнике, па речем једноме: иди, и иде, и другоме; дођи, и дође; и слузи својему: учини то, и учини. А кад чу Исус, удиви се и рече онима што иду за њим; заиста вам кажем: ни у Израиљу толико вјере не нађох. И то вам кажем да ће многи од истока и запада доћи и сјешће за трпезу с Аврамом и Исаком и Јаковом у царству небескоме: А синови царства изагнаће се у таму најкрајњу; ондје ће бити плач и шкргут зуба. А капетану рече Исус: иди, и како си вјеровао нека ти буде. И оздрави слуга његов у тај час.“ (Јев. Мат. VIII, 5—13).

✱

Капернаум је био главни град у Галилеји; лежао је на обали Генизаретског језера, између два брда, близу места одакле река Јордан истиче из језера. За Галилеју, Итуреју и Переју Капернаум је био трговачко средиште, то, а и његова живописна природна лепота, привлачила је свет са свих страна Палестине и других земаља мало-азијских. Како је Палестина у време Спаситељево била под влашћу римске империје, Капернаум је био и политичко-војничко средиште за Галилеју. Из свих тих разлога, он је био врло погодан град и за просветно делање. Јудејци као једнобошци, Рим-

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка IV. недеље по св. Тројци 1923. г.

љани и Грци као многобошци, давали су добре прилике и за верско просвећивање. Зато је Спаситељ изабрао Капернаум као средиште и за божанско делање у Галилеји и свој околини Генизаретског језера. Света Јеванђеља помињу више чудесних дела Христових у Капернауму. Ето, данашње св. Јеванђеље говори о оздрављењу капетановог слуге у њему. Задржимо се при опису дан. јев. догађаја. Шта је најучљивије ту? — *Јака вера у божанство Христово од стране Римљанина незнабошца*; ту своју веру изразио је речима: „Господе, нисам достојан, да под кров мој уђеш, него само реци реч и оздравиће слуга мој. Јер и ја сам човек од власти и имам под собом војнике па кажем једном иди, и иде; и другом: дођи, и дође; и служи своме: учини то, и учини. А кад чу Исус удиви се и рече онима што иду за њим: заиста вам кажем, да ни у Израиљу толике вере не нађох“ ... А капетану рече Исус: иди, па као што си веровао, нека ти буде; и оздрави слуга његов тога часа“.

Као што видимо, љуб. сл., и ако је Спаситељ најпре дошао ка изгубљеним овцама дома Израилјева, ипак ниједан од деце Аврамове по сили вере своје не рече: „*нисам достојан да под кров мој уђеш!*“ и ако је њима било много лакше, да Спаситеља приме; међутим, они га тешко, врло тешко примаху, јер не имађаху кључ од врата домова својих — кључ од двери срдаца својих, т. ј. не *имађаху јаку веру у Сјасишеља*.

Капетан капернаумски и ако туђе вере и народности, са највећом пажњом пратио је божанску проповед и сва друга дела, што их је Спаситељ у самоме Капернауму чинио. Његова вера у божанство Христово била је несумњива, непоколебљива и очигледна; зато је његова молба била испуњена; помоћ је дошла; слуга је његов оздравио. Наук је: *да се јаком вером заслужује благи божански поглед и задобија сиварна помоћ Господа Сјасишеља*. А да се стече јака вера, треба припремати и неговати срце. Чим? И то нам данашње св. Јеванђеље казује: *признајти своју грешност, своје недостојанство и своју нишавилост, први је корак враћању к Богу*. Јер, они, који не признају живот других, постају човекомрсци и убице; они, који не признају морални закон, постају развратници. Ако се пажљиво испитају њихове

душе, видеће се, да све то они не признају, *јер не признају ни Бога*, — што су дакле безбожници. А безбожникова је нога брза на зло; безбожниково је око готово на саблазан; безбожниково је срце најплоднија земља за порок; безбожник је огањ, који пали, гром који убија и руши душу и живот других.

Огледало нам је шестогодишње паклено бољшевичко стање у братској нам Русији.

Онога тренутка, када би лопови, човекомрски, убице, развратници и безбожници признали, да су грешници, да су недостојни бити у друштву добрих, и да су се спустили до ступња бесловесних божијих створења, — тога би тренутка *осетили благи дах новог живота*. А ако би им се помогло у даљем развићу новог живота, они би погружено и скрушено погнули главе своје пред невидљивим лицем Божјим, пролили би сузе због грехова и недостојанства свога, и покајана би срца шапатам прозборила: „*Господе, нисам достојан да под кров мој уђеш*“. Ова грешникова исповест би била *знак новог крштења*, после кога долази помазање светим миром Божије милости, а Света Црква материнском нежношћу кроз свете молитве и помоћу дарова благодати Духа Светога облачи у ново рухо доброг и верног хришћанина.

Ја поменух грешнике, који су тако видни и тако познати. Па ето, др. сл. и они као најнедостојнији могу постати достојна деца Божија и наследници царства небескога.

Но, има једна друга група хришћана, који су се уметнички премазали бојом хришћанства; они се радо називају хришћанима, па и јавно исповедају да верују. Међутим, њихов живот казује, да су у савести својој неискрени, у срцу маловерни, у души човекомрски, у делима јавни саблажинитељи. Такве треба пре и више жалити него ли прве. Први ће се пре пробудити и духовно уздићи него ли ови други; први презају пред провалијом, која пред њима зјапи, док су се ови други самообманом опили, занели; прве је лакше отргнути од ивице пропасти, него ли ове друге осветити; прве може и једна искрена, мудра реч простог човека да уразуми, док друге, ни реч најгенијалнијег беседника тешко расањује из духовног дремежа. Отуда и видимо, да се успешније истином вере просвећује сеоски свет него ли велико-

варошки, где је велики број школованих и начитаних.

И једни и други су бездушни, неосећајни, дивљачни, себични, груби. Процент и једних и других наткриљује број душевних, осећајних, племенитих, милосрдних и кротких. Прве две групе имају срце, које не покреће дух искрене јаке вере у Господа Спаситеља. Они су духовни болесници. Света је дужност духовно здравих да болесну браћу и сестре лече.... Тај је свети посао могућан и може успети, јер сваки хришћанин, односно хришћанка, има кључ за отварање двери спасења. Велики грешници држе га грчевито у руци; „маскирани“ хришћани држе га у самим дверима; првима се не подиже рука к срцу, да би га отворили; другима је кључ грешном сујетом и неискреном вером зарђао, и њиме се срце тешко отвара.

Духовно здрави нека свом силом хришћанске љубави покрећу руке првих, и уљем вере премажу кључ других, и њихова ће се срца отворити. А тада? — Тада ће сила Божје благодати раскравити лед маловерја и безверја, дух скрушености и побожности освежиће их; осећање правичности, признања и поштовања према другима испуниће их; моћ наде на Спаситељеву милост подићи ће их и укрепити.

Драга браћо и сестре, *живої̄ ѿрожеї̄ живом вером у Госїода Сїасиїеља јесїе нов и свеїшао живої̄*. Само са таквим животом хришћана; може црква, народ, држава, школа и кућа да остварују своје велике задатке на славу Божју а на добро своје и својих ближњих; са таквим животом хришћани су синови Божји и добар ће одговор дати у дан страшнога суда. Амин.

III.

ХРИСТОС И ГЛАДНИ¹⁾

„У оно време, виде Исус многи народ, и сажали му се за њих, и исцијели болеснике њихове. А пред вече приступише к њему ученици његови говорећи: овдје је пусто мјесто, а доцкан је већ; отпусти народ нека иде у села да купи себи хране. А Исус рече им: не треба да иду; подајте им ви нека једу. А они рекоше му: немамо овдје до само пет хлебова и двије рибе. А он рече: донесите ми их овамо. И заповједи народу да посједају по трави; па узе онијех пет хлебова и двије рибе, и погледавши на небо благослови, и преломивши даде ученицима својијем, а ученици народу. И једоше сви, и наситише се, и накупише комада што претече дванаест котарица пунијех. А онијех што су јели беше људи око пет хиљада, осим жена и дјеце. И одмах натјера Исус ученике своје да уђу у лађу и напријед да иду на ону страну док он отпусти народ. (Матеј: XIV, 14—22).

*

Главна одлика Спаситељева живота и рада на земљи јесте указивање дела милосрђа. Ово се милосрђе првенствено тицало душе а затим и тела, као храма душе. Појам сиромаштине закључује у себи пре свега појам телесне глади. „Нахрани гладног!“ то је први савет побожног и осетљивог срца. Христос је најпре хранио душу па онда се старао и о храни тела. Данашње св. Јеванђеље то јасно казује: „Исус виде многи народ и сажали Му се за њих..... и, рече ученицима: „*подајте им ви нека једу*“. О Спаситељевој бризи да се људи после духовне ситости засите и телесно, опширније се излаже у св. Јеванђељу од Марка: „*Жао ми је народа, јер*

¹⁾ Говорено у цркви св. Марка 2—VIII—1922. г. — VIII недеље.

већ три дана стоје код Мене и немају ништа јести. И ако их ошћусћим гладне кућама њиховим, ослабиће на пућу; јер, су многи од њих дошли из далека“ (Мар. VIII. 2—3).

У прилици, о којој говори јеванђелист Матеј, Христос је са пет хлебова и две рибе нахранио пет хиљада људи сем жена и деце; а у прилици, о којој говори јеванђелист Марко, Спаситељ је нахранио четири хиљаде људи са седам хлебова.

Но, ова чудна нахрањивања Христос није чинио, да покаже своју божанску свемоћ, већ да укаже дела милосрђа. У св. Јеванђељу нећемо наћи ниједно место, да је Господ Христос чинио чуда по захтеву или жељи неверних људи, е да би их уверио у своје божанство. Чуда су била последица љубави и милосрђа према грешнима и слабомоћнима по души и телу.

Да. Он Христос, Божји Син, Који је од Оца послан да сеје семе божанске науке; Који је сишао с неба да би људима даровао живот за вечност; Које је спас душа од греха био једини смер доласка на земљу, и Који је често понављао: „да човек не живи о самоме хлебу“, и „не брините шта ћете јести“, — ето, Он се брине за ситост телесну, ситост трбуха, брине, да се гладни нахране, и *нахранио их је?!...*

Глад! ужасна је то јава у животу; ништа тако човека не подизља као глад; она је толико сатански моћна да човека избезуми; глад је најгрознији пакао на земљи; она је авет која немилосрдно прождире; она је бездан у који малодушни бацају све идеале и највећу светињу свога живота.

Када чиним овакву констатацију, ја не мислим на гладовање наше за време албанског страдања, непријатељске окупације и робовања по разним непријатељским „лагерима“. Јер је то наше гладовање и сувише бледа слика гладовања браће Руса за последње три године?! Мислим, дакле, на глад у Русији.....

Борити се противу глади, велика је дужност, а Христос даде пример, утврдивши, да је то и света дужност. Гладног нахранити је знатан услов за човеково достојанство и за спасење душе. „Бејах гладан и не нахранисте ме“..... јер кад то не учинисте једноме од ове моје мале (сиромашне) браће, — и мени не учинисте: „идите у огањ вечни, припремљен ђаволу и анђелима његовим“, — рећиће Господ на страшном суду свима немилосрднима и себичнима.

Зашто је велика и света дужност бринути се за исхрану гладних?

— Утољење глади производи задовољење и расположење код човека; ситост је јамство за одржање и продужење телесног живота; то уверење и порађа осећања телесне угодности. Мора се признати, да обезбеђен хлеб, обезбеђује мир у кући; деца не знају за реч: нема! Осигуран хлеб грађана осигурава ред и спокојство у држави; проливена крв за њу, с правом то тражи. Човек треба и мора бити сит. Сва политичка, економска и финансијска мудрост је у томе да људи буду обезбеђени и осигурани „насушним“ хлебом, — да не би гладовали. Ако недостаје те мудрости недостајаће и правичне расподеле хлеба, и шта онда? — Настају незадовољства, побуне и међусобно крвопролиће. У чему је тежиште питања социјализма, комунизма, бољшевизма, радикализма, демократизма и републиканизма, ако не питање *трбуха*, односно, питање ситости и глади? Да ли су све ове теорије материјалнога живота основане на *озбиљној мисли* и *истини*, *искусство* је давало и даје свој суд. Проповедник св. Јеванђеља треба да укаже само на чињеницу, која ствара *мудрост*, без које ниједна од њих неће постићи своју сврху, т. ј. ситост трбуха, па следствено ни задовољство и мир међу људима.

Шта чини мудрост? — *Сазнање*, да је *ситост* *трбуха* само *средство* за *достижење* крајње *сврхе* *живота* т. ј. да човек буде „човек“ — *Божија слика* и *прилика*. „У томе је смисао спаситељевих речи: „да не ослабе на путу живота“.

Било је људи, који никад нису знали шта значи бити гладан; било је друштва, и сада их има, који су у телесним задовољствима налазили и налазе последњи циљ живота, било је држава, које су се старале само о телесној ситости својих држављана; било је и има мислилаца, којима је жижа за своја философирања пуноћа трбуха.

Чему су они слични? — *Бесловесним створењима*, која људи затворе, баце их „на храну“ и пруже свако телесно задовољење, да би их једнога дана послали на кланицу? Само што је та кланица код људи и за људе много страшнија и жалоснија. *Бесловесна створења* служе бар за ситост људи, док људи за ситост гмизаваца?!

„Синови човечји наклонили се на трпезу одсутног домаћина, те не певају никоме до себи и својим залобајима, које ће најзад повратити земљи.“¹⁾

Не заборавимо, др. сл. да се изнад трбуха с леве стране у виду крста налази срце. Трбух је слуга, који господару своме срцу шаље храну, да би је срце припремило и отпремило за исхрану целога тела. Не само то, срцу је додељена још већа улога у животу: оно је символ и средиште људских осећања; срце је оно, што човека чини човеком; што представља његову моралну личност и вредност; срце је „виши“ слуга своме „вишем“ господару — души.

На неколико дана пред ову тродневну проповед, која је у вези са чудним нахраћењем, Христос је имао разговор са књижевницима и фарисејима, који су га укоревали, што његови ученици не умивају руке кад хлеб једу. Између осталог Христос им је одговорио: „Лицемери!... „Не погани човека само оно што улази у уста; него и оно, што излази из уста“... „Зар још не знате, да све што улази у уста у трбух иде, и избацује се напоље? А што излази из уста од срца излази, и оно погани човека. Јер од срца излазе *зле мисли, убиства, њрељубе, крађе, лажна сведочанства, хуле на Бога.*“

Кад би лаж, неправда и грех служили за средство ради ситости трбуха, онда се не би они квалификовали као *пороци* и не би се осуђивали; сви политичари, социолози, народни економисти и финансијери, који не воде строгог рачуна о разлици између добра и зла, врлине и порока, — немају мудрости, и њихов рад не доноси плода; они су сејачи ветра за дочек жетве. Чега? — Буре...

Ништа није погубљеније за живот, него, када се обрати пажња само на трбух а не и на срце; на храну тела а не и на храну душе, када здравље тела упије здравље душе, и када људи сматрају за свој завичај само земљу а не и небо.

Овладати трбусима није тешка ствар. Јер људи не стварају хлеб, већ Бог, Који створи сунце, воду и ваздух, те земља даде плод свој! Према томе за ситост трбуха, потребна је и моћ најобичнијег, „смртнога“, али за ситост срца неминовно је потребна помоћ „одозго“; без обраћања Богу, срце је хладно; безбожници су телесно сити, али су душевно гладни; отуда, храну срцу даје наука над наукама и философија над

¹⁾ „Молитве на Језеру“ од еп. Николаја, стр. 8.

философијама — вера, имено вера, коју Христос даде и која се св. Јеванђељем проповеда. Као што смо напред поменули Христос је дошао, да човечанству да у изобиљу храну души, храну, која условљава добар живот на земљи а спасење душе иза гроба. Али, Он није заборављао ни храну трбуха. Гладни су за Њега били свесрдна брига и пажња. Посведневни хлеб је потребан човеку исто тако као и посведневна светлост. Да. Све је то потребно али не и најпотребније. Најпотребније је — *хлеб души*. Христос је говорио: кад се молите, овако се молите: „Оче наш, који си на небесима; нека се слави Име твоје; нека дође царство твоје; нека буде воља твоја, како на небу тако и на земљи. Шта дакле? — *Нахрани пре свега душу своју вером у Оца небеског; слави свето име Његово, и моли се да животом овлада љубав, истина, мир и правда; засити најпре срце своје, јер ће сити срце увек да тражи и ситости трбуха*. Зато се за ситост трбуха молимо тек у петој прозби Господње молитве, која гласи: „*хлеб наш појребни, дај нам за данас*“ !...

Молитва Господња др. сл., садржи суштину проблема људског живота. У заповедном облику она би гласила: храни душу, да би могао и телесно нахранити себе и друге; теци себи, да би и друге помогао; ради за себе, али рад другог цени и награђуј; живи не само себе ради већ и ради ближњега свога, што значи Бога ради.

У духу Спаситељеве науке радили су св. апостоли и сви потоњи прави последоваоци Христа Господа. Најочигледнији пример дао је данашњи светитељ — први мученик за Христа — св. Архиђакон Стефан; неуморно проповедајући јеванђелску науку, он се неуморно бринуо и за исхрану бедних и сиромашних у Јерусалиму и околини.

Тако радимо и ми, браћо и сестре, јер душу носимо са печатом хришћанства?!

Нека богаташи, послодавци и властодршци никад не заборављају речи из св. Јеванђеља: „*жао ми је овога ш. ј. гладнога народа... нисам рад да их ошћусшим гладне*“ !..

Господе Исусе, молитвама св. првом. и Архиђакона Стефана, озари нас светлошћу божанске науке твоје, да би смо живели не за васкрсење суда, већ за васкрсење вечнога живота. Амин.

IV.

БОЖИЈА И ЧОВЕЧИЈА ВОЉА¹⁾

„У оно време, дође Исус у крајеве Тирске и Сидонске. И гле, жена Хананејка изиђе из онијех крајева, и повика к њему говорећи: помилуј ме Господе сине Давидов! моју кћер врло мучи ђаво. А он јој не одговори ни ријечи. И приступивши ученици његови мољаху га говорећи: отпусти је, како виче за нама. А он одговарајући рече: ја сам послан само к изгубљенијем овцама дома Израилјева. А она приступивши поклони му се говорећи: Господе помози ми! А он одговарајући рече: није добро узети од дјеце хљеб и бацити псима. А она рече: да, Господе! али и пси једу од мрва што падају с трпезе њиховијех господара. Тада одговори Исус, и рече јој: о жено! велика је вјера твоја; нека ти буде како хоћеш. И оздрави кћи њезина.“ (Јев. Мат. XV, 22—28).

*

Штогод је народ више прилазио Спаситељу и веровао у Њега као Божјег Сина, фарисеји и књижевници су горели мржњом и осветом, и нису престајали у тражењу начина, да га искушају и да нађу ма какву реч у Његовој божанској проповеди, само да би Га оптужили суду а пред народом изобличили. А када их Христос једном назва *вођама слепих*, и да, ако слепац слепца води оба у јаму падају, — освета достигаше свој врхунац. Но како још не беше дошао час да страда и да се прослави Божји Син, — то Спаситељ оставља земљу обећаног народа и иде у незнабожачке пре-

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка, XVII: недеље — 3-X-1921. г.

деле, у хананејске градове Тир и Сидон. И гле, жена Хананејка сазна за Христов долазак, устаје и жури се к Њему.

Узгред да се запитамо, откуда жена Хананејка зна за Спаситеља?

О великим јеврејским празницима скупљао се народ у Јерусалиму са свих страна Палестине и околних земаља: Идумеје, Итуреје, Переје, Сирије, Финикије, и других, — дакле долазило је много и незнабожаца, који су имали право улажења у први део храма да слушају проповеди и тумачења Закона. А како је Господ Христос сваке године долазио у Јерусалим о великом празнику Пасхе, ту проповедао и чинио божанска дела, то су и незнабошци били слушаоци божанске науке и очевици божанских дела Христових. Жена Хананејка о којој говори данашње св. Јеванђеље била је једна од тих слушалаца и очевидаца, и она је остављала Јерусалим са ватреном жељом да још који пут види и чује Исуса Назарећанина; она је већ била у срцу своје ужегла кандиоце вере у Христа као Божјег Сина

„Долази велики Учитель јудејског народа“! — пронесе се вест у Тиру и Сидону.

„То је Господ Христос! Он ће исцелити моју тешко оболелу кћер“! — говори жена Хананејка и похита у сусрет Спаситељу. Угледавши Га повиче: „*помилуј ме Господе, Сине Давидов! моју кћер врло мучи ђаво*“...

Да би ученици били сведоци *јаке вере* жене незнабошнице, каква је првенствено требала да буде у изабранога народа, то Христос „не одговори ни речи“. „И приступивши ученици његови мољаху Га говорећи: отпусти је, јер виче за нама. А Он одговарајући рече: ја сам послан к изгубљеним овцама дома Израилева. А она т. ј. жена Хананејка приступивши поклони Му се говорећи: Господе помози ми! А он одговарајући рече: није добро узети од деце хлеб и бацати псима, — што значи, није добро остављати изабрани народ па чинити добра нечистим људима — незнабошцима. А она рече: „да, Господе! али и пси једу од мрва што падају с трпезе њихових господара. Тада одговори Исус и рече: о, жено! *велика је вјера твоја; нека ти буде како хоћеш. И оздрави кћи њезина од онога часа*“.

Још једна узгредица: многима је загонетно, зашто Хри-

стос незнабошце упоређује са псима? — Зато, што Он, друго лице Св. Тројице, „*кроз кога је пошало све што је пошало*“, имао је слободу, да оне, који заборавише свога Творца, Бога Сведржитеља, за кога је знао и познао први човек Адам, знали његови синови Авељ и Сит, његови потомци Енох, Матусал, Ноје, Евер па и сам братоубица Кајин, — да људи толико умом заблуде да обожавају мртве ствари па и нечисте животиње: пса и крокодила?! Господ Исус је овим изрекао само благу, праведну осуду, онима, који заборавише Бога; — благу, јер ето, и к њима долази и помаже!

Идимо даље. Као што видесте, Спаситељ и ако за један тренутак уклањања од злобе, пакости и моралне трулежи јеврејског народа, опет је вршио своју божанску мисију, и то: *прво* указује, да ће и незнабошци имати удела у царству спасења; *друго*, да Јевреји, и ако су изабрани народ, они су „изгубљене овце дома Израилева“, да ако не роде достојан род покајања; ако не оставе вође слепих, и не врше вољу Оца небеског, коју Он, Син Његов проповеда и открива, — да ће они бити за навек изгубљени, пашће у јаму греха и безакоња, из које се иде у таму најкрајњу; и *треће*, што је најглавније за наш морални препорођај, то је, да *добро и спасење зависи пре свега од наше личне воље*. „Нека ти буде како хоћеш!“ рекао је Господ жени Хананејци, и њена кћи одмах оздрави. Зато, ова морална истина наше св. вере, нека нас мало више заинтересује.

Ми сви, др. браћо и сестре, желимо, тражимо и молимо *шта хоћемо*, али нам се свакад не даје по нашој вољи. Зашто? Одговор је у речима Спаситељевим: „о жено, велика је вера твоја, нека ти буде како хоћеш! Велика, јака вера јесте, дакле услов, да нам Господ да **шта хоћемо**. Воља пак, која је озарена и оснажена Христовом вером неће тражити ништа друго, до здравље душе и тела; молиће се, да тело буде храм искре божанскога Духа, и да човечија воља буде извршилац свете Божије воље. *Воља, која се не руководи јаком вером, лишава се Божије помоћи*. А добро у животу не остварује се само Божијом вољом, већ и *вољом човечијом уз помоћ Божију*. Ако би се добро остваривало само Божијом вољом, онда би људи били аутоматски створови; ако би људи били без слободне воље били би слични нижим

створовима, који живе по закону принуде и телесних нагона. Човек је морално биће баш зато, што има слободну вољу; што може слободно да бира добро или зло. *Вршењем Божије воље, остварује се добро; неиспуњавање Божије воље јесте зло, грех, порок, безакоње. Божију вољу у свој пуноћи и светлости открио је Господ Христос. Хришћаниново је, да своју слободну вољу саобрази и пошчини Божијој вољи.*

Искуство људи и историја народа свих векова тврде, да је човек слаб и немоћан створ, ако му вољу не крепи и не јача унутрашња сила, која се црпи из вере, па ма та вера била и незнабожачка. Јер по сили, Творцем усађеног, моралног закона у људска срца, људи су могли и пре Христа своју вољу будити и уздизати ка добру. Но, до хришћанства, та је воља била равна ратнику, који ненаоружан полази у бој; та је вера била муњина светлост у мрачној ноћи, и људи су били вечити путници по бескрајној сухој пустињи.

Данашњи јеванђелски догађај расветљује нам сазнање о Божијој и човечијој вољи. Господ по јакој вери жене Хананејке помаже јој; чини јој како хоће. А зар неће помоћи онима, који се крстише у Име Господње? Који се моле: Оче наш, који си на небесима? Који се просвећују науком Божјег Сина: да се вером отварају двери спасења а добрим делима улази у царство славе Оца небеског? Који имају Свету Цркву за неисцрпну ризницу благодатних дарова Духа Светога? *Хоће Господ помоћи, само да и ми хоћемо Господа!* Св. Писмо вели: „*прегаоцу Бог даје махове*“, а наш народ каже: „*помози се сам, ја ће ти и Бог помоћи*“!

Имајмо велику веру, како би имали велику наду на помоћ Божију, и како би нас све љубав везивала и с Богом сјединила. Ниједног тренутка не заборавимо, да је бескрајна милост Божија према нама, а ми да нашом вољом желимо и тражимо Божију помоћ. У болести, у тузи, у трпљењу и у макаквом тешком искушењу били, упутимо вољу нашу Господу Христу, и свим срцем завапимо гласом вере жене Хананејке: „Господе, помози ми“! Помоћ ће се изобилно даровати. Ја бих вам могао навести многе и многе примере Божије милости и помоћи онима, који су били јаки вером, — примере из моје свештеничке парохијске праксе, из ратничког живота, као и из времена робовања у непријатељским

логорима, али .нашто, кад их и ви сами имате из вашег личног искуства. Ја ћу вам само поновити свету истину: *имајши веру значи имајши прави, пошун живош; а имајши јаку веру значи имајши светлост живоша, и по виделу вере, пошше се добро на земљи, и заслужује се блажени живош у вечности.*

Нема човека, коме није потребна Божија помоћ. А када је Божија милост озарила и обрадовала дом жене незнабошкиње, у толико ће пре и више да обрадује домове нас верних чланова Христове Цркве. Пример жене Хананејке нека нас поучи. Прегнимо, др. Хришћани, све силе наше воље, да би били не само исповедници и проповедници већ и делаатељи св. Божије воље; тако чинимо, и наше ће душе осетити радост и разум схватити значај анђелске песме при рођењу Богочовека: „*слава Богу на висини, а на земљи мир, међу људима добра воља*“. *Горе подигнимо срца наша и помолимо се:*

„Оче наш, нека буде воља Твоја како на небу тако и на земљи; помози нам, да сила вере креће нашу вољу, и да се молећи Теби, Творче неба и земље, чули спасоносне и слатке речи Сина Твога, Господа нашег Исуса Христа: „*велика је вера твоја, нека ти буде како хоћеш. Амин.*“

V.

ПРАШТАЊЕ ЈЕ ХРАБРОСТ¹⁾

„Рече Господ причу ову: *царство небеско* је као човјек цар који намисли да се прорачуни са својијем слугама. И кад се поче рачунати, доведоше му једнога дужника од десет хиљада таланата. И будући да немаше чим платити, заповједи господар његов да га продаду, и жену његову и дјецу, и све што има; и да му се плати. Но слуга тај паде и клањаше му се говорећи: господару! причекај ме и све ћу ти платити. А господару се сажали за тијем слугом, пусти га и дуг опрости му. А кад изиђе слуга тај, нађе једнога од својијех другара који му је дужан сто гроша, и ухвативши га дављаше говорећи: дај ми што си дужан. Паде другар његов пред ноге његове и мољаше га говорећи: причекај ме, и све ћу ти платити. А он не хтје, него га одведе и баци у тамницу док не плати дуга. Видјевши пак другари његови *шај* догађај жао им би врло, и отишавши казаше господару својему сав догађај. Тада га дозвола господар његов, и рече му: зли слуго! сав дуг онај опростих теби, јер си ме молио. Није ли требало да се и ти смилујеш на свога другара, као и ја на те што се смиловах? И разгњеви се господар његов, и предаде га мучитељима док не плати сав дуг свој. Тако ће и отац мој небески учинити вама, ако не опростите сваки брату својему од срца својијех“. (Јев. Мат. VIII, 23—35).

*

Човек је, др. сл., створен да живи у друштву; он је нераздвојни члан свеопште људске заједнице, која се зове човечанство; најмања друштвена заједница јесте породица, највећа — јесте заједница свих племена на земљиној кугли.

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка, XI недеље, — 28-VIII-1926 г.

Творац света даје мајци земљи све што је потребно, да би људи, Божија деца, могли живети. Када би људи, ти нераздвојни чланови друштва могли да разуму само ове две чињенице живота, они би боље разумели и свој положај у друштву, боље рећи, свој однос према другима.

Отпадник од Бога, сотона, поста људски опадач; он наведе Еву на грех, Ева Адама, и гле, њихов син Кајин уби брата Авеља! Још у првој, дакле, породици, — у првој друштвеној заједници би тешко човеку! Сва земља би њихова својина, сва лепота Божијих творевина би им подстрек за славу, хвалу и за извршење св. воље Творчеве, а они шта урадише? — Навукоше на се грех, а грех им притиште душу, ограничи је, стесни је и помрачи је.

У потоњем току људског развића грех је чинио своје, но Божји промисао никад није човека остављао; Божији глас није никад остављао човечија срца; и који је хтео слушати тај свети глас, тај је радио *добро*, који га није хтео слушати, тај је чинио *зло*. Када завист противу скромног Авеља куцаше на двери срца Кајинова, овај је свети глас опомињао Кајина; он не послуша; завист се усели у срце његово и поста братоубица?!

Слушањем Божијег гласа у себи, људи су постојали вредни, радни; у противном нерадници, лењивци. Први су зарађивали и са душевним задовољством уживали су плодове свога труда и зноја; други су били лишени ових плодова; у жељи да их имају, смишљали су, како ће до њих доћи без рада. Тако поста лаж, превара, крађа, убиства.

Код многих од оних првих, под утицајем греха, — осећање дужности рада пређе у осећање грубе себичности. А код ових других, осећање уживања без труда, пређе у осећање паклене мржње, чији је крај крвопролиће.

Између границе осећања рада и осећања лењости; осећања себичности и осећања злобе и освете, — *многе су и велике су области добра и зла.*

Подићи душу Богу, и слушати Његову свету вољу, најздравији је лек за нездрави, грешни живот човека на земљи. Зато видимо, да милост Творчева даје великоме пророку Мојсију десет заповести на таблицама. Прве су таблице носиле заповести, које одређују однос човека према Богу а друге

— одређују однос човека према другим људима, према ближњима. Лагати, украсти, убити, сведочити лажно, бити неморалан, — биле су најобичније појаве и код јеврејског народа, у коме се чувала вера у једнога истинитога Бога. Првим заповестима подизала се и јачала вера, а по том се, подизао и јачао морални однос међу људима Ситовог потомства. Век судија и доба првих царства то најочигледније казује. Доцнији историјски развитак јеврејског народа, који је, буди речено, носио најеластичнију али и најспекулативнију душу, убеђује нас: да је културни, политички, просветни и духовно-морални напредак зависио од *испуњења десет Божјих заповести*. А крајња сврха овим Божијим заповестима била је: припрема за долазак Обећаног Месије — Христа Емануила, који ће подићи човека до најпотпунијег сазнања о једном Богу — Богу Оцу, и сазнања, да су сви људи широм целог света међу собом браћа. *Бити браћу и браћски живети, ето добра и ето спасења човека у друштвеној заједници, као и добра и спасења друштва у свима његовим облицима.*

Оно, што пре свега ремети правилни и правични однос међу људима јесте *непрашћање*, које долази услед неиспуњења обавеза један према другоме, или услед суревљивости, зависти и злобе према онима, који су у повољнијим материјалним или моралним приликама. Богати кућевласник, који би сиромашној породици опростио дужну кирију, уместо искоришћења законског права о продаји ствари, — више би добио пред Богом и у очима света, него што би добио од ма како велике наплаћене дужне кирије! Сви знамо, да људи у данима нужде, беде и невоље залажу своје најмилије и најдрагоценије ствари; па не само то, него залажу и своје непокретно имање под најтежим условима, који се ретко кад могу испунити односно откупити. „Меница“ и „инџабулација“ то су законска права, која богаташи поготову увек до крајњих граница искоришћују на штету нужних и невољних. Додајте томе „зеленаштво прерајно“ и „порујно богатство“, — па ћемо тек онда моћи схватити суревљивост, мржњу, злобу, и освету материјално пригњечених људи. Сви тврде љуб. сл., да су људи после рата „нервозни“ — пргави, напрасити, нестрпљиви, завидљиви и груби себичњаци. Да неко прасне, наљути се, да изгрди и изговори свакојаке неуљудне:

речи, то су вам посведневне и посвечасовне појаве. Ових дана видео сам два добра друга да се препиру врло оштрим тоном. Између осталог, један је говорио: „ти твојом хладнокрвношћу и ћутањем просто ждереш човека“! А када је његов друг показао и даље своје стрпљење и праштање, онда је овај „нервозни“ друг стао изазивати и вређати! Како је било срцу великодушног друга то ће он знати?! Шта мислите какав је повод био овој распри ових дотле добрих другова? — Искрена љубав једног познаника према кроткоме другу, а узрок толике напраситости? — Замишљени изгубљени ситни лични рачун!...

Врло су чести примери, да наставници опраштају ученицима, а да ученици за много ситнију погрешку не опраштају својим друговима; да родитељи опраштају својој деци, а да брат брату, односно сестра сестри и, обратно, не опросте; да господар опрости своме слози, а да он себи равном не опрости; да владоци чине милост, али ретко ко од помилованих да чини милост другима.

Гнусна, прљава дела заводника и упропаститеља чедности, свирепа разбојништва, крволочна убиства; лажи и преваре; кривоклетства и издајства према Отаџбини и многа друга зла наших дана, — ето, таква дела не улазе у дело-круг опраштања. Таква зла, таква недела подлеже праведној осуди по овим јеванђелским начелима: „Свакоме бива по делима његовим“; „ако браћи њвој не ђослуша ни цркву, нека њи буде као незнабожац; „сваки, који се гњеви на браћа свога ни за што, биће крив суду“. Зашто постоје полиција и судови ако ли не због злих и рђавих! Да су сви вредни, добри, часни, племенити и мудри; да сви дишу Христовим духом, владао би небески мир на земљи...

Господ Христос је данашњом јеванђелском причом о милостивоме цару и немилостивоме слози тако очигледно доказао, колики је велики грех непраштања, и да повлачи велику казну. Та је казна задовољење људске и Божије правде. Зар праведни Судија света неће рећи немилостивима и тврдога срца: ја вам дадох сунце, земљу, живот, здравље; створих вас мало мањим од анђела; дадох вам Мојсија и пророке, послах Сина свога да се за вас распне; послах и Духа Утешитеља, да вас уразуми и просвести. А ви? — Ви окренуште уши ваше, те не чујете не само мене него нисте чули ни је-

дан глас грешног брата свога? Ви хоћете милост од мене, а дадoste ли је коме ви? Ви, велики грешници, тражите од мене опроштај, а никад не опростисте брату своме?

Постоји једно старо, побожно правило, кога се треба придржавати у тренуцима, када се дође у искушење вређања, изазивања, омаловажавања, клеветања и материјалног искоришћавања. То је правило: пре сваког одговора и одбране, очитати молитву Господњу — „Отче наш! А као што знамо, у Господњој молитви молимо се још: „и опрости нам грехе наше, *као што и ми опраштамо нашим дужницима*“. Опраштамо ли, дакле, биће нам опрштено. Људи, који опраштају онима, који су им у каквој моралној или материјалној обавези, стичу мир савести и блаженство души, јер стичу искрене и одане пријатеље, и више од тога — браћу у Господу. *Великодушним праштањем*, злобни, завидљиви и себични застидеће се пред савешћу својом, а од тога, није далеко пут, да се излече од грехова, који узнемирују душу, окивају је и стешњују. *Опраштање је знак велике, слободне и смеле душе*, — душе, која уме собом да влада; хришћани, који опраштају јесу победиоци, јер су они с Христом; такви хришћани славе Бога Оца, јер следују Христу Спаситељу. Праштањем засејавамо благородно семе милости, које ће се доцније развити и плода донети... *Праштајмо, јер смо Хришћани*. Ко опрашта, има радост, јер му је Бог учитељ и заштитник. Богаташи, који се обогатише на рачун нужних и невољних немају радости ни утехе; њихово богаство нагриза савест, сасушује срце и мрачи душу. *А зна се, да мир савести и радости душе чини бићности нашега живоћа*.

Зато, др. браћо и сестре, праштајмо, желимо и чинимо добра свима, који нас вређају, изазивају, мрзе, злобе, гоне и клеветају; опростимо дуг беднима и невољнима и помозимо свуда, где је потребна помоћ. Не радимо ли тако, у чему смо бољи од незнабожаца или од безбожника? Праштајмо, јер ћемо се по томе познати да смо хришћани, да смо Христови; праштањем, које је само видан облик љубави, *наслеђемо и живоћ вечни, који ће нам Цар славе и Господар живоћа даровати*.

Да. Праштајмо, јер смо хришћани! Амин.

VI.

ЗГРЧЕНИ СМО, ИСПРАВИМО СЕ.¹⁾

„У оно време, учаше Исус у једној зборници у суботу, И гле, бјеше ондје жена болесна од духа осамнаест година, и бјеше згрчена, и не могаше се исправити. А кад је видје, дозвола је Исус и рече јој: жено, опроштена си од болести своје. И метну на њу руке, и одмах се исправи и хваљаше Бога. А старјешина од зборнице срђаше се што је Исус исцијели у суботу, и одговарајући рече народу: шест је дана у које треба радити, у оне дакле долазите те се лијечите, а не у дан суботни. А Господ му одговори и рече: лицемјере! сваки од вас у суботу не одрјешује ли својега вола или магарца од јасала и не води да напоји? А ову кћер Аврамову коју свеза сотона ево осамнаест година, не требаше ли је одријешити из ове свезе у дан суботни? И кад он ово говораше стиђаху се сви који му се противљаху; и сав народ радоваше се за сва његова славна дјела“.(Јев.Лука: XIII. 10—17)

*

Као што чусте, др. сл. из данашњег св. Јеванђеља Спаситељ по обичају долази у суботу у зборницу ради божанске проповеди. Ту беше жена, која је осамнајест година била болесна од духа, и беше згрчена. Без икакве молбе Господ Христос се сажали и оздравља је, говорећи јој: „жено! опроштена си од болести своје“; метну на њу руке, и одмах се исправи и хваљаше Бога. Њено оздрављење је изазвало суревњивост и завист од стране старешине зборнице. Не зна-

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка XXVII. недеље — 27-X-1922.

јући, како ће свој гњев излити на Исуса, он узима у заштиту суботу; он сматра, да је грех што Христос у суботу оздравља жену; но, како га је савест укоревала за његово неправично и злобно расположење према Исусу, то се он не обраћа Њему с прекором већ народу, говорећи: „шест је дана у које треба радити, у оне дакле долазите те се лечите а не у дан суботни.“

Зна се, да истина свакад гледа право у очи; истина и то *ајсолућна Истина* јесте Бог, зато и Спаситељ одмах и непосредно одговара старешини: „лицемере! сваки од вас у суботу не одрешује ли свога вола од јасала, и не води да напоји? А ову кћер Аврамову коју свеза сотона ево осамнаест година, не требаше ли је одрешити из ове свезе у дан суботни?“

У овом јеванђелском догађају најглавније је питање: шта је узрок женине болести? У св. Јеванђељу се вели: „болесна од духа“ што ће рећи од греха. Да је она била стварно мучена од сотоне, од злого духа, она би била душевно поремећена, бесомучна, неурачунљива; међутим, она иде у зборницу, слуша читање и тумачење Св. Писма, и никога не узнемирава. С тога јој Спаситељ и не говори: „душе нечисти изиђи из ње“, — као што то обично чини при оздрављењу од злих духова, већ јој говори: „опроштена си од болести“ т. ј. опроштена си од грехова својих. А као знак своје божанске милости према грешној жени, Спаситељ меће и своје пречисте руке на њу.

Па зашто св. јеванђелист вели: „жена болесна од духа? — Зато, што је сотона био виновник моралног и духовног пада првих људи; грех се путем природног рађања уселио у људе, и сотона оста стални опадач и крвник људског рода, те према томе и греси жене јесу последица греха, чији је проузроковач, дакле, сотона.

Као што старост ствара боре на лицу; вулкани дубоке бразде и провалије на лицу земље; пожари згаришта и рушевине, а поплаве нанос и муљ, — тако и греси на човечијој души остављају боре, бразде, згаришта, руине, нанос и муљ. Греси ове жене били су свакако тешки, када је њена душа и сâмо тело саламала и грчила. А када је то трајало пуних осамнајест година, онда је ова жена била заиста тешка гре-

шница, велика мученица. Но она не малаксава, не очајава; она се, по примеру трпељивога Јова, борила са својим гресима; она ето долази пуних осамнаест година у зборницу, да би чула речи утехе. Она је била достојна потомка праоца Аврама, отуда и видимо, да је Господ Спаситељ без икакве молбе спасава од грехова и оздравља душевно а с тим и телесно.

Не мислите др, браћо и сестре, да у овом јеванђелском догађају има чега невероватног. Не. Ми из искуства знамо, да они, који се служе неистином, лажју увек гледају доле; обелодањени кривоклетници, лопови, нечасни, непоштени и морално пали људи, — увек обарају главу к земљи; глава за собом повлачи врат, врат плећа, плећа леђа; после дужег низа година, ти душевно пропали типови постају и телесно погурени, *згрчени*. Јер су грехом јако обременењени; у њиховој савести ври лаж, у срцу им се хлади и мрзне љубав а у души је поплава од злих жеља; њима годи када гледају животиње како гамижу и пузе по земљи а љуте се и буне кад угледају доброг и часног човека; они осећају силну тежњу к земљи јер су и душу своју земљосали и окаменили... Мислите ли, да су сви ови и овакви за навек пропали, изгубљени? Страшан и очајан би живот био на земљи, кад би то тако било. Долазе тренуци, када се у њиховој души извршује буђење и морално превирање: ветар пири и разгаљује их; Божије их сунце мами себи; звездано небо их подсећа на други, виши свет, а глас са звоника св. храма буди их, дрмуса и расањује их...

Многе и многе од ових душевно и телесно згрчених видели смо оздрављене, спасене, исправљене. Ко их је оздравио? — Опет Господ Спаситељ кроз молитве Свете Цркве, а на глас грешне покајане душе.

Да ми не би на реч веровали, чујте:

У последњем броју нашег, свештеничког листа „Весника“ читамо ово: „7. пр. м. на дан св. Јована у храму манастира св. Василија Острошког, догодио се следећи чудесни случај: у средини богомољаца, који су се тада налазили у цркви, била је и једна женска — Зорка Јововић из Дробњака, која је пре пола године тачно 1. јануара одједанпут изгубила способност говора т. ј. онемила је, и сада је дошла код Светитеља, да ту добије исцелење.

После жарких молитава за време бденија, када је свештеник прочитао над њом молитву и покропио светом водом, — болесница је одједанпут проговорила! Прве њене речи биле су: Пресвета Богородице и св. Василије спасите мене грешницу“... Ово је друго чудо овде у овој години пише игуман манастира г. Леонтије Митровић... Шта, дакле? — Ова жена беше грешница. Грех јој је згрчио језик; она онеми. *Јаком вером и покајањем помоћу молишве Св. Цркве, она се сјасла.*

Сличан случај десио се овде код нас у Београду пре неколико година: мајка губи сина. Била је неутешна, очајна. Са гроба с муком су је враћали кући. Једнога дана наричући на синовљем гробу онеми. Њено је онемљење трајало такође пола године. Обрати се Св. Цркви. Свештеник јој читао молитву, и док је читана молитва, она је проговорила... И та жена беше грешница. Зашто? — Зато што је жалила сина без утехе, без вере, без наде. Она се покајала; обратила се Богу. Грех је опроштен, и била је спасена...

Ми знамо за више оваквих и сличних њима примере. Ове наведох само стога, што су то најновији случајеви. *Искуство је најречиџији сведок силе вере и милосџи Божје према грешним а покајаним људима.*

Да, мили моји, *искуство*. За наш религијозно-морални живот искуство је после св. Јеванђеља најбоља, најглавнија и најистинитија књига из које се духовно учило и развијало. За историју се каже, да је учитељица живота. А шта је историја ако ли не искуство прошлости и садашњости? Када би наука и философија могле да реше питања *греха, прашиање греха, примирење савесџи и давање уџехе* у данима страдања и искушења, — онда би оне можда спремале славље својих успеха; овако су оне само помоћнице вери, да човека учине добрим и срећним на земљи, како би се назвао и подаником небеског царства. Ставља се питање: чему нас нарочито учи данашњи јеванђелски догађај? — **Спасавању од греха.** Главна сврха Спаситељевог доласка на земљу и јесте, да спасе човека од греха, е да би га ослободио од душевне згрченосџи, да би га *исјравио, уздигао, узвисио, осветио и Творцу своме приближио*, — а кроз човека и све човечанство на све векове. Отуда и видимо, да Спаситељ

све ставља у службу човеку, па и сам живот. По Мојсијевом закону није се смело у суботу ништа радити, па ни људе лечити. На пребацивање старешине зборнице чусте шта је Христос одговорио. У другим приликама је Он одговарао: „*није човек створен субоите ради, већ је субоита створена ради човека*“. Одговори Спасатељеви као гром су поражавали фарисеје и књижевнике, а својом божанском *пројовећу о љубави и милосрђу, и својим божанским делима према грешном човеку* из корена је крчио коров и трње са поља погрешног учења и тумачења Мојсијевог Закона и Пророка, сејући божанско семе љубави према човеку, чији су плодови *браћољубље и човекољубље*.

Са јеванђелском светиљком, ми др. сл., посведневно сазнајемо грехом „*згрчене*“. По плодовима њиховог живота и рада дају се видети; наше је само да их јеванђелском светиљком осветлимо и, познаћемо их. Је ли њихов број велики или мали? — То ћете и ви сами знати. А ако баш тражите одговор и од мене, ја ћу без устезања рећи: да смо сви ми, више или мање, душевно „згрчени“, јер смо сви грешни, сем једнога Бога. Но, у томе не лежи сва страхота нашега живота. Велику тежину духовног бремена нашег времена чине многобројни савремени фарисеји и књижевници, који са разних страна пространог хришћанског света долазе, и као „*вуци у овчијој кожи*“ јуре по овој Богом благословеној и крвљу заливеној земљи, те мирно Христово стадо Св. Савске Цркве плаше, збуњују и растерују. Додајте томе ојачани среброљубиви и спекулативни дух, па ће нам бити јасна слика наше душевне и телесне згрчености.

Јест, ми смо згрчени. Исправимо се! Али како?

Када је Св. Јован Крститељ припремао грешни јеврејски народ за долазак Христа Спаситеља, он му је говорио: „*покајте се!*“ ... Када је сам Господ Христос отпочео своју божанску мисију, Он је такође говорио: „*покајте се! Јер се приближи царство небеско*“! Да. Признати своју грешност, своју душевну згрченост, јесте први корак на путу оздрављења, душевног исправљања и поласка ка Христу.

Не дозволимо, да се са теретом година старости, наша душа савија, грчи и салама, већ да буде што чистија, светлија и светија. Ми смо у данима Божићнег поста, што ће

рећи, у данима када треба да разумемо нашу духовну згрченост и сву опасност наше душевне болести. Не будимо малодушни и страшљиви, не будимо лењи и немарни, да се не би болест продужила, не осамнајест година него ни осамнајест минута па ни осамнајест секунда. Будимо опрезни, да се грех не укорени и плода не донесе за вечну осуду.

Кајмо се, увек се кајмо и то искрено, свесрдно, а Господ Христос је бескрајно благ те ће нас *исправити од духовне згрчености*, као што је спасао и згрчену жену из данашњег св. Јеванђеља. Амин.

VII.

„ХОЋЕШ ЛИ ДА БУДЕШ ЗДРАВ“ ?¹⁾

„У оно време дође Исус у Јерусалим. У Јерусалиму пак код Овчијих врата има бања, која се зове јеврејски Витезда, и око ње пет покривенијех тријемова у којима лежаше мноштво болесника, слијепих, хромијех, сухијех, који чекаху да се заљуља вода. Јер анђео Господњи силазаше у одређено вријеме у бању и мућаше воду; и који најприје улажаше пошто се замути вода оздрављаше, макар каква балест да је на њему. А ондје бијаше један човек који тридесет и осам година бјеше болестан. Кад видје Исус овога гдје лежи, и разумје да је већ одавна болестан, рече му: хоћеш ли да будеш здрав? Одговори му болесни: да, Господе; али немам човјека да ме спусти у бању кад се замути вода; а док ја дођем други сиђе прије мене. Рече му Исус: устани, узми одар свој и ходи. И одмах оздрави човјек, и узевши одар свој хођаше. А тај дан бјеше субота. Тада говораху Јевреји ономе што оздрави: данас је субота, и не ваља ти одра носити. А он им одговори: који ме исцијели он ми рече: узми одар свој и хода. А они га запиташе: ко је тај човјек који ти рече: узми одар свој и ходи? А исцијељени не знадијаше ко је; јер се Исус уклони, јер људства много бјеше на мјесту. А по том га нађе Исус у цркви и рече му: ето си здрав, више не гријеш, да ти не буде горе. А човјек отиде и каза Јеврејима да је оно Исус који га исцијели.“ (Јев. Јов. V, 1—15).

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка IV, недеље по Ускрсу — 16. IV-1926. г.

*

Близу је велики јеврејски празник Пасха. Била је субота. Јерусалим је био препун света из разних крајева Палестине. Два су се места издвајала мноштвом света, — храм и бања Витезда. Овога дана, храм као да је најречитије напомињао народу на дужности према Богу, а бања Витезда на дужности према ближњима, — дужности, које су биле заборављење. Утицај незнабожачких религија осталих народа, као и верско-моралне заблуде књижевника и фарисеја, истргли су из руку изабранога народа свету вековну светиљку, коју му је Јехова преко Мојсија и других пророка предао. А када је „изабрани“ народ лутао по духовној тами, онда су остали народи заиста живели у пакленом мраку. Обратити човечанство Богу и служити му кроз дела љубави и милосрђа према ближњима, значило би обасјати га божанском светлошћу другим речима — спасти га....

Духовно Сунце се родило; његови зраци су скидали скраму са очију књижевника и фарисеја; њих је ова, да назовем, духовна операција, љуто болела, и они су се бунили, протествовали. Но, „Сунце“ је ишло све више своме зениту. Овога дана небеско сунце је жарко сијало над Јерусалимом али никад као до сада тако љупко, топло, божанствено; ову љупкост, топлину и божанственост даровало му је Духовно Сунце — Христос Спаситељ, јер је и Он дошао у Јерусалим.

Пођимо за Њим! Ево Га у трему бање Витезде, што ће рећи, дома милосрђа. Око ове бање пет пространих тремова били су пуни болесника од разних болести, било је слепих, хромих и узетих, очекујући тренутак, када ће Божји анђео сићи да узмути воду, јер који први уђе у воду, тај ће оздравити. Да, чудан начин лечења и непојмљива нада болесника на оздрављење?!... У једноме углу, лежао је непомично човек, који је пуних 38 година био тешко болестан — узет, и још, без игде икога свога. Оздравити овога мученика, било би заиста велико дело милосрђа; онај, који би га оздравио без бање, био би већи од анђела а исцељени би постао јерихонска труба, која би најгласније говорила, да је његов спасилац — Божји Син... „*Хоћеш ли да будеш здрав*“? — Отргао је глас овога бедника из заноса у који га је брига бацила: ко ће га у воду спустити кад анђео сиђе. То је био глас Христа

Спаситеља. Ово је питање прибрало узетога, подсетило га је на његову тешку дуготрајну болест, која је дошла као *последница његових грехова*. Уместо чуђења и очајања, из његових преболних груди чуо се силни покајнички уздах: „*да, Господе, али немам човека, да ме сисуши у бању, кад се вода замуши, а док ја дођем, други сиђе пре мене.*“

„*Усиши, узми одар твој и ходи!*“ — рекао му је Христос, и он је одмах оздравио, устао и ходио.

После оздрављења „узети“ је отишао у цркву да принесе Богу жртву хвале; тамо га налази Христос. „*Ето си здрав, више не греши, да ти не буде горе*“, — рекао му је Христос.

Је ли оздрављени послушао Спаситеља или не, т. ј. да више не греши, св. Јеванђеље не казује; најзад то казивање не би имало за нас никакву важност, али је важна истина, да Спаситељ упућује питање: „*хоћеш ли да будеш здрав*“ свакоме, без разлике пола и узраста, стања и положаја. Многима ово питање изгледа чудновато, — зар има неког, који не жели да буде здрав? Па ипак Христос пита: „*хоћеш ли да будеш здрав*“. Питање је потпуно логичко, јер се овде мисли на болест, која је последица греха; грех је постао злоупотребом наше слободне воље у односу према моралноме закону; па кад смо по својој слободној вољи изгубили здравље душе и тела, по својој вољи треба га и повратити. Безбожник, кривоклетник, пакосник, себичњак, крадљивац, пијанац, развратник, злочинац, — нису се као такви родили; они су као такви постали доцније идући полако, нечујно по лествици греха. Зар је њима немогућно сићи са те лествице и поћи по лествици врлина и светлости живота? Зар је један безбожник постао побожан, кривоклетник — частан, пакосник — добродушан, пијанац — трезвен, развратник — чедан, злочинац — миран, доброћудан?! Питање: „*хоћеш ли да будеш здрав*“ треба да нас упутује на испитивање себе самих, да завиримо у најдубљи кутић нашег срца, наше воље и ума. Испитујући стање нашег душевног и телесног здравља, ми ћемо пронаћи и узрок наше болести, а тај је узрок *грех*. Кад смо одредили дијагнозу и узрок болести, онда је лако наћи лек. Лек ваља употребити и то разумно, и здравље ће доћи. Још нешто: ми морамо бити једновремено болесник и

лекар; наше тело под утицајем искушења и греха постало је живи мртац; грех је најпре саломио вољу, и тело је морало клонути а затим пасти. Наша воља је била разарач нашег здравља, она мора бити и наш лични лекар. Ојачајмо вољу и ми ћемо имати сигурног лекара, који ће нас разумно лечити.

Ми имамо своје свете храмове, школе, домове, касарне просветне, хумане и патриотске установе, имамо и своје бање. Ако пажљиво испитамо стање здравља њихових становника, видећемо, да су махом ове установе са карактером бање „Витезде“ т. ј. дома милости, — *ѿуне ѿешких болесника, грешника, који не 38 година, већ ни 38 дана ѿа ни 38 часова неће своју болест ѿрѿељиво, храбро и с надом да ѿодносе; хула на Бога ѿрва им је реч у болести; а ѿодизање грешне руке на свој живоѿ, јесте ехо њиховог богохулства.*

— *Лекаре, лекаре им ѿошљѿше*, чују се гласови са свих страна. Да, али се не чује глас болесника: „*ми хоћемо да будемо здрави.*“ Густ облак греха заклонио им је светлост врлине а бесни оркан порочности успавао их је, и они леже непомични као и онај јеванђелски болесник. Поред свега тога, ми морамо бити захвални Ђровиђењу, јер је положај болесника у хришћанским „Витездама“ много, много срећнији од оних у јерусалимској Витезди. Док се тамо лечио само један и то само у једноме тренутку у години, сада сваки и у свако време може оздравити, *само ако хоће... Јест, само ако хоће...* Близу нас свакад стоји Христос Спаситељ и пита нас: „*хоћете ли здрави биѿи?*“ Дајмо искрен одговор: „*ми хоћемо да будемо здрави.*“ Спасоносни наш одговор на божански глас породиће у нама жељу за оздрављењем и покренуће нас на морални подвиг; морална свест ће се пробудити и, отвориће двери вере наших срдаца за пријем Христа Господа, — *а ѿо је ѿрви корак на ѿуѿу нашег ѿелесног и душевног оздрављења*; ми смо тада у положају страдалника и лекара, нападача и браниоца; наше је биће бојиште, на коме се води очајна борба између порока и врлине, греха и добра, мрака и светлости. У првој борби грех је победио, јер се он као лукави лупеж потајно уселио у нас, и поступно нашу вољу саломио, победио; али ову другу борбу покреће Господ Спаситељ, зато се у њу *сѿуѿа свесно и храбро*. У тој светој борби, у борби противу греха и искушења овога света, треба само управити свој покајнички по-

глед Спаситељу и свесрдно завапити: „Госпoде, моје је шeло оковано греховним ланцима, и у њему моја душа љушo сшрада, рoбује; Твојом божанском милошћу и помоћи раскичи паклене ланце и ослободи моју душу, као што си се смilовао и помогао тридесетосмогодишњем узетоме човеку...

Верујте, љуб. сл., Господ ће се смilовати и помоћи, јер је Он благ и милостив наш Спаситељ. А кад нас Господ оздрави, похитајмо Св. Цркви, принесимо жртву хвале и љубави, и у духовној светлости вере останимо до часа, када ће нас Христос Спаситељ озарити и светлошћу вечне славе. Амин.

VIII.

„НЕ ПЛАЧИ“!¹⁾

„У оно време иђаше Исус у град који се зове Наин, и с њим иђаху многи ученици његови и мноштво народа. Кад се приближише к вратима градскијем, и гле, изношаху мртваца, јединца сина матере његове, и она бјеше удовица и народа из града много иђаше с њом. И видјевши је Господ сажали му се за њом, и рече јој: не плачи! И приступивши прихвати за сандук; а носиоци стадоше, и рече: момче! теби говорим, устани. И сједе мртвац и стаде говорити; и даде га матери његовој. А страх обузе све, и хваљаху Бога говорећи: велики пророк изиђе међу нама, и Бог походи народ свој.“ (Јев. Лука, VII. 11—16).

*

Сиротој жени удовици у галилејскоме граду Наину умире син јединац, младић. Мноштво народа саучествује у њеној неизмерној жалости; редак погребни спровод! Мати неутешна; грца у сузама. Спровод је већ на измаку града.

— Ево Исуса Назарећанина! Говори се да је оживео кћер Јаирову, али она је била само обамрла! — јетко шапутаху садукџи, који не вероваху у бесмртност душе.

— Ако је Исус заиста од Бога послани Месија, Он треба помоћи ову јадницу ожививши јој сина, њеног хранитеља и бранитеља! — охоло говораху фарисеји, који Га не вероваху као Божијег Сина.

Спровод је близу Исуса. Јаук преболне мајке небо пролама. Пролазе већ поред Њега.

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка XX. недеље 20—X—1924. г.

— *Не ѿлачи.* рече Христос ожалошћеној мајци..... Спустите одар!..... Дотаче се мртваца и рече: „момче, теби говорим устани! Седе мртвац и стаде говорити, и даде га матери његовој“..... Занемише садудеји, постидеше се фарисеји. А простодушни народ хваљаше Бога говорећи: „велики ѿророк изиђе међу нама и Бог ѿходи народ свој“.

Важно је приметити код догађаја о коме говори данашње св. Јеванђеље, да Спаситељ није оживео сина наинске удовице ради неверних садудеја и надутих фарисеја. Не. Као Бог Христос је знао какав ће се жалостан догађај десити у Наину, зато је и дошао, да силом своје безграничне љубави, без ичије побуде и молбе притекне овој у истини јадници у помоћ, и то не само утехом своје божанске речи већ, као што чусте и стварном, видљивом моћи — оживљењем њенога сина јединца; дајући тиме пример, да се притиче у помоћ ближњима у свакој муци, жалости и невољи, и то без нарочитог тражења и молбе, него једино из сазнања, да смо дужни добра чинити, јер тако Бог хоће. Када је Господ могао да оживи Лазара, који је четири дана мртав лежао у гробу, свакако, да није морао испољавати своје божанство оживљујући мрвог младића још несахрањеног. Према томе, главна сврха данашњег св. Јеванђеља јесте пример указивања дела милосрђа.*) Но, то је особена тема за беседу; на њу се говорило и говориће се; задржимо се пред извором суза, које натапају човечје срце.....

Од онога тренутка, др. сл., када се грех усели у људе, од тада се земља од раја преобратила у долину плача! Од тада је жалост душе постала нераздвојни пратилац живота и, сузе непрестано квасе лица људска, да би се и срца мекшала. Плакао је Авељ јер је знао за грехе своје и својих родитеља, и кроз сузе кајања приносио Богу жртву, — и Господ му је примио! Плакао је и Кајин побуђен завишћу, што Бог прима братовљеву молитву и жртву, а не његову! Плакао је Ноје гледајући поквареност света; плакали су и сви остали његови савременици због *несићосѿи* својих ниских, животињских прохтева! Плакао је Авраам обузет искушењем што деце не имаше; плакао је праотац Јаков сазнав

*) Види проповед: „Христос и гладни“; стр. 18.

превару сина Исава! Плакао је велики пророк Мојсије видећи како његов и Богом изабрани народ заборавља свога Господа и игра око златног телета; плакали су цареви Давид и Соломун над сујетом и таштином овога света!.... Плач и плач до Христа?!....

— — — — —

Дође Христос Богочовек, дође спасење свету и усели се радост у људе; настаје царство Божје на земљи, јер се проповеда свето Јеванђеље; сиђе Бог на земљу, али гле! Плач у свету не престаје; плач и даље непрекидно прати човечји живот. Сам је Христос плакао за умрлим другом, праведним Лазаром. У опису о Лазаревом васкрсењу стоје и ове речи у св. Јеванђељу: „Ударише сузе Исусу“! И зар не плакаше Он за несрећном судбом неверних и покварених Јудеја и Јерусалимљана: „и кад се приближи, угледа град и зайлика за њим“! (Лука XIX—41) Спаситељ, дакле, није дошао да уништи плач, жалост; да је то хтео, Он би то и учинио. Плач би се уништио, кад би се у суштини изменила природа човечје душе; другим речима, кад би човек био лишен способности *осећања*, која се обичним језиком назива срце. Све што је Бог створио савршено је, и мењати суштину створенога, противило би се свезнању Божјем. Грехом је човек пореметио своју духовну природу, а уклањањем греха поправља се и усавршава се човечја душа. Ослобођење од греха порађа радост; гомилање грехова развија тугу, жалост и плач, јер грехом дођоше болести и смрт. А како су сви људи грешници, то је плач нераздвојни пратилац живота и после Христа. Спаситељ је дошао да спасе човечанство од греха, имено, да дарује *радосћ души*, а та радост јесте царство Божје на земљи, које условљава и вечно небеско царство.....

Пре него што је Господ оживео мртваца, рекао је тужној мајци: „не плачи“! Тако је Он свакад говорио свима онима, који су оплакивали смрт својих милих и драгих. „Не плачише, јер је Бог живих а не Бог мртвих; ваши су покојници живи душом својом у обитељима Оца мога небеског; беху дани, када нисте знали за њих, па ни за себе; они су вам били срцу драги и чинили су радост, наду и утеху, и ви хваљасте Бога за милост Његову; ви говорите, да сте лишени радости, наде

и утехе; душе су вам опасане тугом и срца вам плачу! Грешите! Може ли бити веће радости него ли бити Богоносац; може ли бити веће наде него што вам је Господ, и може ли бити веће утехе од Духа Утешитеља? Ви би сте свакако и даље желели да имате радости, наде и утехе; и ви ћете их наћи, али само с вољом, да у душама вашим подгрејете веру у *првечнога Бога*; светиљком вере угледаћете сву ругобу грешне душе своје, и појмићете праведни Божји гњев за грехе своје. Тада ће се ваша срца потрести и ваша лица врелим сузама оросити. Таквим ћу свакад на ухо срца говорити: *ушрише сузе своје, и подигнише очи ваше к нсб.; молише се, и бићеште вишешени, и више од тога духовно обрадовани. Ујамитише: Ја сам живио и васкрсење, према томе Ја сам ваша радост, весеље и спасање сада и на све векове*... Благо онима, за чију душу приону ове Господње речи!...

Када плакаше ап. Петар? — После трократног одрицања од Христа. Плакаше и то горко за учињени грех. И би му опроштено. Издајник Јуда није плакао; он је извршио самоубиство под грижом савести али без и једне капи суза?! Зашто? — Зато, што се није кајао за учињени смртни грех. Отуда видимо, да је Христос чешће говорио: *„блажени су који плачу, јер ће се утешити“*!... Има људи, који не плачу?! Који су то? — То су људи успаване савести и окамењена срца; то су кривоклетници, издајце, лопови, злочинци и томе слично. Они ће бити најсрећнији, ако им смрт отргне најмилијега, јер ће тада и они заплакати; сузе ће омити њихову савест и срце разнежити; слика свих својих недела изаћиће им пред очи, они ће се ужаснути и приклонити главу к Богу. А шта то значи? — Значи, да Бог и кроз смрт спасава људе. Смрћу се грешници побуђују на кајање, а добри хришћани се утврђују у вери и шриљењу. Не рече ли бесмртни Његуш: *„спрадање је Крста добродетель“*? А Господ Христос је рекао својим ученицима: *„чашу коју ја пијем, испићете“*! И, они су страдали и мученичком смрћу испуштали своје душе. А ко је већи у царству небеском од св. апостола, и св. Богомајке, која није само плакала већ ридала гледајући Сина на Крсту?!

Др. браћо и сестре, не сматрајте смрт својих милих за несрећу; оно, што доноси спасање душе не може се назвати несрећом већ срећом. Отуда видимо, да Господ Христос није

обраћао своју божанску пажњу искључиво на мртваце *оживљујући их*, већ на божанску науку, која ће нам у овој долини плача помоћи да спасемо душу *не од смрти земаљске већ од смрти вечне*. „Јер, каква је корист човеку, ако цео свет добије а души својој науди“?...

Гробља су света места, заливена сузама ожалашћених. На челу свакога гроба стоји крстача. Да ли она напомиње само нашу веру у Христа Распета? — Не. Она верноме хришћанину и хришћанци јасно говори: плачите али не толико за својим покојником, већ за своје и његове грехе; плачем окајте грехе, по том престаните од плача, јер је с вама Господ ваш, и душу вашег милог покојника миловаће и благосиљаће; крстном смрћу Христос Бог ваш *ојави* грехе свега *света*; кроз његову смрт и ви смрћу правдајте грехе своје и својих умрлих. Целив гробних крстача нека је израз таквог нашег верског схватања о смрти и гробу наших милих покојника... На дечјем опелу чујемо и ове речи Св. Цркве: *„не плачимо за умрлим дејством већ ридајмо ради нас самих, који свакога шренућка грешимо, како би смо се избавили вечних мука“*! Још је пророк Јеремија говорио: *„Зашто се жалости човек живи? — За грехе своје.“* (Пр. Јер. III. 39.).

Прави, истинити хришћани не жалосте се само за своје грех и својих најближих, него и за грехе својих ближњих па и за грехе својих непријатеља; крупне капи суза прате њихове молитве за опроштај њихових грехова. Сви свети божји угодници произносили су Богу угодне молитве кроз тешке уздахе и кроз плач. Таквима Господ првенствено говори: *„не љличиће! Јер ћете бити утешени!“*

На људскоме мору живота нема веће буре и опасности од смрти. Ту је Христова Црква једини спасилац; она је сâмо у духовној моћи, да утиша буру и сачува од душевног бродолома. С тога чујемо, да се Св. Црква на свакоме опелу моли:

„Господе, Боже мој, узвиси достојанство твојих верних, и утврди нас на стени Твога исповедања..... К Твоме мирноме присијаништу приићемо са вајајем: изоави нам живој од нишавила овога света, Многомилостиве!...“

Да, др. сл., *плачимо, да би смо се утешили! Утеша порађа радост а радост духовна доноси спасење. Амин.*

IX.

БУДИМО СИНОВИ СВЕТЛОСТИ!¹⁾

„Рече Господ: свијећа је тијелу око. Ако дакле буде око твоје здраво, све ће тијело твоје свијетло бити. Ако ли око твоје кварно буде, све ће тијело твоје тамно бити. Ако је дакле видјело што је у теби тама, а камо ли тама? Нико не може два господара служити: јер или ће на једнога мрзити, а другога љубити; или једнога вољети, а за другог не марити. Не можете Богу служити и мамони. Зато вам кажем: не брините се за живот свој, шта ћете јести, или шта ћете пити; ни за тијело своје, у што ћете се обући. Није ли живот претежнији од хране, и тијело од одијела? Погледајте на птице небеске како не сеју, нити жњу, ни сабирају у житнице; па отац ваш небески храни их. Нијесте ли ви много претежнији од њих? А ко од вас бринући се може примакнути расту својему лакат један? И за одијело што се бринете? Погледајте на љиљане у пољу како расту; не труде се нити преду. Али ја вам кажем да ни Соломун у свој својој слави не обуче се као један од њих. А кад траву по пољу, која данас јест а сјутра се у пећ баца, Бог тако одијева; а камо ли вас, маловјерни? Не брините се дакле говорећи: шта ћемо јести, или, шта ћемо пити, или, чим ћемо се одјенути? Јер све ово незнабошци ишту; а зна и Отац ваш небески да вам треба све ово. Него иштете најприје царства Божјега, и правде његове, и ово ће вам се све додати. (Јев. Мат. гл. VI. 23—33.)

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка III. недеље по Св. Тројици — 28.-VI.-1926. год.

*

Главни смер Спаситељевих речи у данашњем св. Јеванђељу јесте, да ми, разумна Божја створења будемо синови светлости — синови Божји. „Бог живи у светлости“, и хоће, да и људи на земљи буду осветљени, е да би вечито светлили.

Када је Тврчева света воља др. сл.. захтела да ствара свѣт, најпре је створио, свет анђелски т. ј. свѣт у свѣту светлости. У првоме реду Божјег стварања и уређења земље и васељене, Бог најпре ствара *свѣтлост*, и би први дан и прва ноћ, да би светлост и тама узајамно помогли развијању неразумних бића материјалнога света. Шта би било од биљнога света да жарке летње дане не освѣже и не рѣхладе дивне тамне ноћи праћене чаробним звезданим небом? Некад су облачни и мутни дани добродошли биљном царству. Да. Таква је Божја воља за видљиви, физички свѣт.

Венац славе у делу божјег стварања видљивога света јесте човек, који би створен при светлости Божје благодати, али дарованом слободом воље поста склон да живи и у тами зла и греха. Тако би с првим човеком, тако може бити и са последњим. И као што је први човек могао остати непрестано при светлости Божје благодати, тако је могућно и свакоме другоме човеку па и последњем, али га *слобода* привлачи, скоро увек привлачи тами греха и зла.

Свакако се намеће питање: зашто Бог даде човеку слободу, којом се греши? — Зато, да би човек могао живети при *свѣтлости Божје благодати* за коју не знају нити ће икад моћи познати створења ван човека. Човека човеком чини његов *живи дух*, који се пројављује кроз разум, осећање и вољу, која је *слободна*. Према томе, слобода је велики Божји дар; она човека духовно богати и душевно усрећава, кад се не злоупотреби. Адам и Ева су је злоупотребили, и ето греха и зла, ето таме и синова њених. *Слободом* човек је оспособљен да иде по светлости добра, и постаје праведник, или иде по тами зла, и постаје грешник. Праведници су синови светлости — синови Божји; грешници су синови таме — синови сотонини. Свѣт анђелски би обдарен *слободом воље*, да би светлили у царству Божје благодати. Неки од анђела злоупотребише слободу и посташе демони, за њих се створи вечна духовна тама, — ад, пакао; добри анђели осташе да

врше свету вољу Творца свога у слави вечне светлости. За њих и следбенике њихове створи се царство светлости и вечне радости — створи се рај.

Намеће се и друго питање: зашто је човеку дата моћ да може злоупотребити даровану му слободу? — Зато, што изнад слободе, изнад мисли и жеље да се учини добро или зло стоји највиша моћ душе, те искре Божанскога Духа — стоји *сила савести*, која се према сили слободе односи као господар према слугама, као судија према окривљенима, као родитељи према својој деци и као научари према својим експериментима. Слуге могу бити добре и хрђаве, кривци могу бити покајници и окорели зликовци, деца могу бити послушна и непослушна, експерименти могу бити исправни и неисправни. Кроз силу савести Бог говори човеку. Сила савести очувала је и чува веру у Бога и Његов свети морални закон. Очувати силу савести у потпуној чистоти и светости, треба да је главни задатак и главна брига човека као разумног бића. А то је могућно само с Божијом помоћи.

Ми хришћани имамо светлост јеванђелског Сунца — Христа Бога, а Његова благодат оспособљује нас, да наша *савест* буде *чиста, свѣта, свѣтла, узвишена*. А да се не би слобода воље колебала у слушању савести, хришћани треба свом снагом свога бића да се труде, да познају Христа, да пођу за Њим и да буду свакад заједно с Њиме. *Христос је највиша слобода духа*. Који Га позна, и који стече *Христов дух* *тога ће слобода осветлићи и ослободићи од свега* што је мало, ниско, тамно, грешно; с киме је Христос, тај не преза од страха, подлости, злобе и страдања; тај само једноме тежи: да *сачува свѣлост савести своје; да у срцу своме има јаку веру у Бога*. Са Христом Богом, *слобода воље слуша савест, слуша Бога*. Слобода која се не подчињава савести, подчињава се демону који гони човека да злоупотребити слободу. Шта, дакле, значи? — Значи, треба будним оком чувати и настојавати, да се савест при светлости јеванђелског Сунца тако развије, да се слобода свакад спречи у злоупотреби при вршењу Божје воље, која је исписана на страницама људског срца, Господом Спаситељем савршено откривена а Његовом благодаћу, љубављу Бога Оца и заједницом Духа

Светога, даје се могућност, да је Хришћани врше на славу Оца небеског, на добро својих ближњих а на спас својих душа.

Спаситељ у данашњем св. Јеванђељу за савест вели: „*око је видело што је у теби тамна, а камо ли тамна?*“ И као што је светло при здравим очима, тако је и душа светла при здравој и чистој савести; и као што је све светло, тамно, кад су очи „кварне“, тако је и душа тамна при грешној и нечистој савести.

Шта пре свега колеба и греши савест и слаби слободу воље у вршењу добра, и то нам је Спаситељ у данашњем св. Јеванђељу рекао: *груба себичност и сувишна брига о телесноме и земаљском живоју.*

Сваки је од нас др. сл., у своме животу могао јасно да уочи ову духовну разлику међу људима; једни су припадали и припадају групи синова светлости, а други — групи синова таме, т. ј. групи синова Божјих и групи синова безбожних. На бојишту и у позадини у болници и у тамници, избеглиштву и ропству — могли су се лепо једни од других разликовати. Синови светлости и при најтежим тренуцима живота били су озарени душевном благошћу, чистотом савести, па чак и душе своје испуштали са блаженим осмејком. Синови таме и при најудобнијим околностима телесног живота пунили су се мржњом, злбом, незадовољством и пакошћу али не према непријатељима већ према онима, који су им требали да буду срцу мили и драги а њихово богохулство свакоме и свима их је одавало, да су то синови таме и ада.

Нарочито наглашавам ову истину: човек је добио очњи вид, да би гледао лепоту и величину Божјих творевина; добио је разум, да би схватио силу Творца Сведржитеља; награђен је слободом, да би се удостојио анђелске славе, и би дарован савешћу, да би могао бити осветљен *Истином* живота а која је: *познање Бога и Јединца Сина Његова Господа нашега Исуса Христа.* Отуда, тежити Богу, значи тежити светлости; бојати се Бога, знак је избегавање таме; веровати у Бога, знак је ослобођења од таме.

Сви добри, свети и праведни хришћани тако су разумевали и разуму свој положај у бескрајном свету васељене и у мору људског живота. Један од светила Христове Цркве овако се молио:

*„Исусе Христѣ, тиха светлости, свѣше славе бесмртнога
Оца небескога, ... достојан си Ти, да Те узносимо кроз сва-
времена, гласом свѣших људи; Тебе Сине Божји, који дајеш
живої; зашто Те и цео свѣш слави...“*

Да. Христос је светлост душе наше. Верујмо у Господа
Исуса Христа, примајмо и усвајајмо свету јеванђелску науку;
живимо по њој и бићемо обасјани светлошћу Божје благо-
дати, и постаћемо синови светлости — синови Божји. Амин.

Х.

ГОСПОД ЈЕ ПРОСВЕЋЕЊЕ НАШЕ¹⁾

„У време оно, дође Исус у Галилеју. И оставивши Назарет дође и намјести се у Капернауму приморскоме на међи Завулоновој и Нефталимовој. Да се збуде што је рекао Исаија пророк говорећи: земља Завулонова и земља Нефталимова, на путу к мору с оне стране Јордана, Галилеја незнабожачка. Људи који сједе у тами, видјеше видјело велико, и онима што сједе на страни и у сјену смртноме, засвјетли видјело. Од тада поче Исус учити и говорити: покајте се, јер се приближи царство небеско.“ (Јев. Мат. IV,-12-17).

※

Свето Богојављење је, др. сл., празник *просвећења*, зато се недеља пред св. Богојављењем и назива недеља *пред просвећењем*, а данашња — недеља *по просвећењу*. Претпрошле недеље, св. Јевађеље нам је износило рад св. Јована Претече и Крститеља о припреми за долазак *истиниџог просвећења* — Христа. Св. Богојављење је дан, када је само небо прокламовало: да је Христос Богочовек, а устима св. Јована посведочено: да је *Христос Сјасиџел свџа*, данашње пак св. Јевнђеље наглашава: да је Христос „*видело велико*“, које просвећује свакога човека.

У чему је човеково просвећење? — Просвећење је човека у *познавању Истиине*. Шта је Истина? — Истина је Бог. Који Бог? — Бог, Кога је свџту објавио Син његов, Господ наш Исус Христос. Другим речима *просвећење је у веровању*

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка у недељу по св. Богојављењу 11-1-1926 г.

Бога Творца, Сина Његова Госиода Исуса Христѡа и Духа свейшого. Без такве вере нема истинога просвећења, а без просвећења не задобија се живот вечни. А шта је живот вечни? На ово питање дао је овакав одговор сам Спаситељ: „*ово је живоић вечни да познају Тебе јединога и истинога Бога и кога си послао Исуса Христѡа.*“ (Јов. 17.3.).

Ван овог просвећења и ван овакве вере, људи седе у тами и сѣну смртноме. Зашто? — 1. Без познавања Бога Творца не схвата се хармонија, лепота и величина васељене; не појима се сила закона у видљивој природи а још мање у моралној области живота; без вере и сазнања Бога, човечји разум је неспособан за потпуно расуђивање; без Бога, разум је неста-лан, променљив, хаотичан, и поремећај разума честе су после-дице код безбожника.

2. Немање вере у Богочовека Христа не би смо имали највиши морални идеал и најјачи подстрек у борби добра противу зла; не би смо знали за живот по духу и сили саве-сти; без Христа били би лишени свести о тежини грехова и ослобођавању од њих; без васкрслог Господа, гроб би био још завршна тачка а смрт, — најужаснија јава живота.

3. Неверовање у Бога Духа Светога, људи би се лиша-вали највећег блага на земљи — *ушехе*, јер је Св. Дух *Уше-шишељ*. Нико и никад није био без искушења и бола у жи-воту; крв и сузе пратиле су свакога и пратиће и у будуће; *пошреба* у стално духовно кретање и оживљавање човека, тако је јасно. Свети Дух оживљава а благодаћу својом крепи, оснажава, што ће рећи: *шеши*, а утеха, која долази „одозго“; јесте мир, радост и спасење у Господу....

Рекосмо, да је просвећење у познавању *Истинне* — Бога. Научници, по врстама својих наука, такође говоре у име *Истинне*, али не свакад у духу хришћанског просвећења. *Истина* по хришћанској науци је *аисолућна, вечна*; по науци ван вере, истина је релативна, привремена: *Истина* наше вере је прво-степенна, — то је врховно знање; *Истина* вере је циљ живота т. ј. *да познамо Бога и да будемо заједно с Богом*. Истина научника је другостепенна, помоћно знање, односно средство за достижење крајњег циља — познавање Бога. Такви су на-учници обасјани виделом божанске светлости и долазе до Богопознања кроз св. Јеванђеље. Они научници, који своје:

научничке истине сматрају за крајњи циљ свога живота а не за помоћно средство ради познавања апсолутне *Истине*, — Бога, такви су научници звезде луталице, и један по један нечујно ишчезавају са лица земље, да би им *вечна Истина* одмерила казну за неверство њихово.

Када је Спаситељ чуо, да је Јован Крститељ предан и затворен због изобличавања порока и безакоња Ирода, Господ напушта Јудеју и иде у Галилеју у крајеве где су живели најбезбожнији и најпокваренији житељи Палестине. Настањује се у Капернауму, — граду ондашњем Вавилону.

Зашто је Господ Христос тако учинио? — Мисија Јована Крститеља се завршила. Јудеја је већ сазнала и у неколико познала Месију, док су људи у Галилеји још седели у тами и сѐну смртноме. Он је дошао да послужи а не да му служе; дошао је, да грешнике приведе просвећењу и то долази најтежим грешницима и тамо отпочиње спасоносну, божанску мисију речима: „*покајте се, јер је настало царство небеско*“, што ће рећи: настаје царство Христово, оснива се Христова Црква, која доноси свѐту пуноћу благодати а после смрти изобиља славе у царству вечности.

На овај пример Спатитељев треба да се угледају проповедници вечне Истине и служитељи олтара Бога живог, те да истинско просвећење шире баш тамо, где има највише духовне таме и моралнога пада. У колико Београд стоји у томе погледу изнад Капернаума, и наша земља изнад Галилеје, не можемо тачно одмерити; свакако више, јер смо ми у виделу Христове Цркве, и огрејани благодаћу Духа Светога. Као што се више потражује од онога, који има, тако се и од нас хришћана *поптражује више и пошћуније просвећење истином вере*.

Кад је већ реч о угледању представника цркве на пример Спаситељев, добро је, ставити питање: на кога би се данас представници нашега народа и државе могли угледати? Свакако на представника најпросвећенијег народа и најбогатије државе, — на Калвина Кулица председника Сједињених Држава, једнога од најобразованијих синова беле расе. Довољно је, да се наведу само неколико редака из његове декларације народу за празник узношења благодарности Свевишњему. „*Ми треба, вели Кулиц, да се с благодарношћу поклонимо*

пřed Богом“..... Прейоручујем, да 26. новембра народ остави свој рад, и да у својим домовима и у својим храмовима благочесно принесе благодарност Свештнику за сва она многа и велика добра, која су му нислослаша, и да проси од Њега руковођење, да нам Господ у будуће не би ускратио своје милости“.....

Наш прослављени проповедник и филозоф Д-р Николај, епископ, саопштавајући декларацију Кулицеву, додаје: „Зашто је друкчије у Америци него ли код нас на Балкану, који смо обавезнији благодарити Богу? Има томе ваљда више узрока. Но, главни је узрок у томе, што је за школованог и образованог Кулица Бог доказани факт а прича о посјанку човека од мајмуна, једна недоказана хипотеза“.....

Драга браћо и сестре, цар Давид је у пророчкоме духу ускликнуо: *кад је Господ просвећење моје и Спасишћел мој, кога ћу се бојати“?! А ми, који се кроз св. тајну кајања ослобођавамо од свих својих грехова, а кроз свето причешће сједињавамо са самим Господом Спаситељем, — Зар ћемо се кога бојати? Не.*

Молимо се, да Господ умножи што већи број истински просвећене синове и кћери нашег милог народа и наше Свете Цркве. Амин.

XI.

ГОСПОДЕ, НЕ ОСТАВЉАЈ НАС!¹

„У оно време, кад дође Исус у околину Гадаринску срете га један човјек из града у коме бијаху ђаволи од много година, и у хаљине не облачаше се, и не живљаше у кући, него у гробовима. А кад видје Исуса, повика и припаде к њему и рече здраво: што је теби до мене, Исусе, сине Бога највишега? Молим те, не мучи ме. Јер Исус заповједи духу нечистоме да изиђе из човјека; јер га мучаше одавно, и метаху га у вериге и у пута да га чувају, и искида свезе, и тјераше га ђаво по пустињи. А Исус га запита говорећи: како ти је име? А он рече: легеон; јер многи ђаволи бијаху ушли у њ. И мољаху га да им не заповједи да иду у бездан. А ондје пасијаше по гори велики крд свиња, и мољаху га да им допусти да у њих уђу. И допусти им. Тада изиђоше ђаволи из човјека и уђоше у свиње; и навали крд с бријега у језеро, и утопи се. А кад видјеше свињари што би, побјегоше и јавише у граду и по селима. И изиђоше људи да виде шта је било, и дођоше к Исусу, и нађоше човјека из кога ђаволи бијаху изишли а он сједи обучен и паметан код ногу Исусовијех; и уплаши се. А они што су видјели казаше им како се исцијели бијесни. И моли га сав народ из околине Гадаринске да иде од њих; јер се бијаху врло уплашили. А он уљезе у лађу и отиде натраг. Човјек пак из кога изиђоше ђаволи мољаше да би с њим био; али га Исус отпусти говорећи: Врати се кући својој, и казуј шта ти учини Бог. И отиде проповиједајући по свему граду шта му Исус учини.“ (Јев. Лука, VIII, 27—39).

¹) У цркви св. ап. и ев. Марка 30. X (св. Краља Милутина) 1922. г.

Слушајући, поб. сл., данашње св. Јеванђеље, вама је морала изаћи пред мислене очи пре свега језовита слика бесног човека кога је легион злих духова мучио, гонио по пустињи и по гробљу, кидао вериге и ланце, којима је био везан; слика је још грознија, када се зна да је то трајало даноноћно много година. Та слика свакако вам је породила осећање тешкога бола.

Осећање бола ублажила је друга слика: ви сте угледали поред бесног човека Христа Спаситеља како га божанском силом оздравља, изгони легион демонâ, шаље их у чопор свиња који скаче у море и дави се, — а страдалник? — До скоро разјарен као лаф, седи мирно као јагње поред ногу Исусових и моли, *да код Њега оштане*. И тек што вам је тај божанствени приказ испунио душу необичном радошћу, а њу мучи трећа слика: народ из околине Гадаринске, из своје себичности и безбожности, моли Христа *да иде од њих?*.

На први поглед изгледа, да данашње св. Јеванђеље описује само догађај о исцелењу бесног човека. Кад се озбиљно о њему размисли, оно нам износи више верских и моралних истина, о којима би се могло велике проповеди говорити. Те су истине: 1. о сили и утицају злих духова на човечји живот до Христа; 2. о Христовој свемоћи над силом демонском; 3. о неизмерној Христовој љубави према страдалницима; 4. о нашој благодарности према добротворима; 5. о људској саможивости и безбожности; 6. о нашој захвалности према Богу за учињену милост и 7. о неизмерној цени нашег спаситеља и т. д.

Ја ћу се за сада задржати са неколико речи на појаву из данашњег св. Јеванђеља, на име, како је исцељени бесни човек молио Христа *да оштане с њим*, док народ, због губитка чопора свиња, мољаше Га, *да иде од њих*. Да, др. сл., задржаћу се на ту појаву, јер је она силни одјек живота већине хришћана кроз XIX. пуних векова, па и живота већине нашег народа у садашње дане.

Јесам ли у обмани?

— Сваки, који се назвао житељем земље, сведок је тешког бремена живота; сваки је учесник непрестане борбе за живот; сваки се јавља час као победилац час као побе-

ђени; здравље и болести, богаство и немаштина, господарство и потчињеност, живот и смрт, — јесу главне међе његових попршта. Када немилосрдна судба завитла својим оштрим мачем над главама живих, тада они своје очи упућују небу, своје мисли управљају Богу, своје срце и своју душу загревају топлином Христове вере; тада су речи страдалника: „Исусе, сине Бога највишега! Молим Те, не мучи ме“ *Сјасишељ је блâг; Он је свакад ѿмагао и ѿмаже.*

Сада настаје питање: колики је број од спасених и поможених, а који свакад моле Спаситеља да остане с њима? — Мали, па и најнезнатнији. Сетимо се, др. сл., минулих скорих дана када је паклено непријатељско оружје сејало смрт на све стране наших иначе вековима страданих, гажених и од свирепих непријатеља оскрнављених земаља! У те тешке дане, наше су богомоље биле препуне српског света *са скрушеним срцима и ѿбожним душама*; тада су се молили Господу да их посети, да им помогне, да Он с њима и они с Њим буду. У те историјске дане, — дане развијања заставе за народно ослобођење и уједињење, свесрдно се призивало Име Божје; тада је наша јавност пунила своје ступце похвалним речима о Богу, вери, цркви и њеноме узор свештенству; у те велике али и очајне дане, — дане нештедног проливања крви наших очева, синова, браће и сродника, — у те дане, велим, сви смо ми, почев од Круне до пастира *са дна душе ујућивали молбе Господу Христју за сјас*. Јер смо сви ми били свесни тежине непријатељских верига, којима је непријатељ опасивао српска села и дубраве, српске градове и планине, српске школе и домове, српске храмове молитве, просвете и уметности; и, сви смо били *гоњени сатанским духом крвожедних многоструких нейријашеља*

Из данашњег св. Јеванђеља видесмо да милостиви Господ Спаситељ оставља много насељену западну обалу Генизаретског језера, прелази га и иде у пустињу. Зашто? — Да учини дело милосрђа. Као Богочовек, Он зна, да се тамо налази човек кога много демона муче, и да га треба спасти. *И сјасава га*. Зато и није никакво чудо, што је Господ Спаситељ своју помоћ изобилно подарио целој једној народу, који је *сатански гоњен и мучен*. А тај народ беше наш мили

Српски Народ. *Али је за дивно чудо, што тај, наш народ, који је својим срцем осетио Господа и својом свешћу познао Бога, — да Га ипак брзо заборавља, и да не даје видног знака жеље да буде с Господом и са Његовим свешћим законом?*

О томе чуду, говорило се са овога светог места прошле недеље; говорило се и раније, а свакако говориће се и доцније.

Мене не престаје да буну ова мисао: како то, да Српски Народ на челу својих меродавних управљача као и просветних вођа једном не појме: *да Бог и вера у Бога није поверилац, коме се у одређене рокове обраћа и обрачунава?! Да Бог и вера у Бога није „сезонска“ потреба живота?! Да се Бог не може пошкуйиши; да црква није секуларивна усшанова?!* Због тога, што се то неће да појми, зато је у нашем јавном животу овладало право „смјатеније“ т. ј. пометња! Њене се убитачне последице осећају свуда и на свакоме месту. Морални мрак окружава нас. Сви га видимо. Духовну језу осећамо сви. А милосћиви Господ са својом Црквом *прилази да расшера мрак, да осветли и да загреје пометене.*

Мањина чује Господа, види светлост, осећа топлину и моли се: *да Господ ошане с њима и они с Господом кроз свешћу Цркву Његову.* Тој мањини Господ свакад говори, као и спасеноме страдалнику у Гадаринској пустињи: *„Врати се кући својој и казуј, шта ти учини Бог.“*

Светој, божанској мањини припадала је и света лоза славних нам Немањића; стародревне, величанствене задужбине, те њихове вечите куће на овоме и на ономе свету, највидније то потврђују. Напредак Српске Цркве крчио је и пут напретку и српској држави. *Мудра и побожна владавина краља Милутина, кога данас српска Свщосавска Црква слави под именом: богоноснога краља Стефана Милутина, — најречитије казује, да крунисане главе само са јаком вером кроз свешћу Христову Цркву могу духовно и материјално развијати и усавршавајући свој народ и своју државу. . . .* Светим и узоритим стопама св. Краља Милутина ходио је и наш блаженопочивши Краљ Петар Велики Ослободилац. А освећење дворске капеле, односно црквице, које је пре

три дана извршио седи Патријарх, — улива нам наду, да ће и витешки Краљ продужити пут славних и богоносних предака. Нека би милостив Господ Спаситељ дао, да он буде и первоверховни члан свете Христове мањине, чији би број *скорих дана обухватио целокујно племе Срба, Хрвата и Словенаца.*

Ето, тој нашој мањини, и ја као скромни слуга Божјег олтара говорим: *вашим живошом и вашом вером докажиће незахвалној помешеној већини, да је Христос с вама, и да њу т. ј. већину Господ призива на дело познања Истине, која је Бог, и на захвалност према Богу за дарована неизмерна добра, и да то чини не Бога ради већ ради себе самих.*

Господе Спасиошељу наш, удостој нас Твога присусиства и немој нас оставити сада, увек и на све векове. Амин.

XII.

ЛОВЦИ ЉУДИ.¹⁾

„У оно време, стајаше Исус код језера Генисаретскога, и видје двије лађе гдје стоје у крају, а рибари бијаху изишли из њих и испираху мреже; и улезе у једну од лађи која беше Симонова, и замоли га да мало одмакне од краја; и сједавши учаше народ из лађе. А кад преста говорити, рече Симону: хајде на дубину, и баците мреже своје те ловите. И одговарајући Симон рече му: учитељу! сву ноћ смо се трудили, и ништа не ухватисмо: али по твојој речи бацићу мрежу. И учинивши то ухватише велико мноштво риба, и мреже им се продријеше. И намагоше на друштво које бјеше на другој лађи да дођу да им помогну; и дођоше, и напунише обје лађе тако да се готово потопе. А кад видје Симон Петар, припаде ка кољенима Исусовијем говорећи: изиђи од мене, Господе! ја сам човјек гријешан. Јер бијаше ушао страх у њега и у све који бијаху с њим од мноштво риба које ухватише; А тако и у Јакова и Јована, синове Зеведејеве, који бијаху другови Симонови. И рече Исус Симону: не бој се одселе ћеш људе ловити. И извукавши обје лађе на земљу оставише све и отидоше за њим.“ (Јев. Л. V, 1-11)

✱

...Била је тиха, ведро ноћ. Сјајни месец окружен звезданим кандиоцима давали су чаробни одсјај о мирну површину Генисаретског језера, а град Капернаум са омањим градовима Галилеје и Итуреје на његовој обали, при сребрнастој месечевој светлости, — давали су најромантичнију слику ка-

¹⁾ Говорено у београдској Саборној Цркви 25-IX-1922. г. — XVIII недеље

кву може само најдаровитији песник, приповедач и живопи-сац да изрази.

По заласку сунца, две рибарске лађе отискоше се од обале, да би се искористила овако за рибаре јединствена ноћ. Једна је лађа била Симона и Андреје синовâ Јониних а друга је била Јакова и Јована синова заведејевих. Они су били једини, који су нарушâвали божанствени покој ноћи на Генизаретскоме језеру.

Превалила је поноћ а мреже су им биле празне. Осмелише се, да мреже баце у дубину, па опет ништа. Свиће, а они ни једне рибе не уловише. Покушаше још једном. Опет ништа! Близу је већ и излазак Божијег сунца. Када су се први зраци јутарњега сунца стали да купају у Генизаретскоме језеру, рибари су хитали обали. Сунце је већ високо одскочило а они без роптања врше свој посао: испирају мреже у нади, да ће им идућа ноћ накнадити сав неуспели труд минуле ноћи.

— Чујете ли грају? — пита један од њих.

— Мноштво света иде к нама! — одговара други.

— Да не буде то велики пророк и Чудотворац Исус из Назарета? — пита трећи.

— Да. Он је! Свет жели да Га види и да Га чује, — одговара четврти.

Мреже су биле испране. Рибари беху спремни да узму учешћа у виђењу Божанског Учитеља... Напред је ишао Исус. Божанска благодат је сијала са лица Његова. „То је Онај, који *ишреба доћи*“, — шапатом се распростирао глас. Тога уверења су били и рибари.

Спаситељ дође. Он „уђе у једну од лађа која беше Симонова, и замоли га да мало одмакне од краја па седнувши учаше народ. А кад преста говорити рече Симону: хајде на дубину и баците мреже своје те ловите. А одговарајући Симон рече му: Учитељу, сву ноћ смо се трудили и ништа не ухватисмо, али по твојој речи бацићу мрежу. И учинивши то ухватише велико мноштво рибâ и мреже им се продераше. И давши знак друштву, које беше на другој лађи да дођу да им помогну, и дођоше и напунише обе лађе тако да се готово потопе. А кад виде Симон паде пред ноге Исусове говорећи: изиђи од мене Господе, ја сам човек грешан. Јер

се беше уплашио и он и они сви који беху с њим од мноштва риба, коју ухватише а тако и у Јакова и Јована, синовâ Заведејевих, који су били другари Симонови. И рече Исус Симону: не бој се; *од сада ћеш људе ловити*. И извукавши обе лађе на земљу оставише све и отидоше за Њим“...

Као што видите, др. сл., јеванђелист нам не казује шта је и чему је Спаситељ овом приликом учио народ. Јеванђелисту је било главно, да покаже начин призива првих званица на апостолство, т.ј. да људе ловце рибаâ учини ловцима људѝ. Од тога тренутка рибари: Симон и брат му Андрија, Јаков и брат му Јован, остављају сав свој мâl: лађе, мреже и богати лôв.

Чудан је тренутак и чудно је место са кога се призива на дело учења, просвећивања и спасавања свѣта. Зашто је Спаситељ тако поступио? — Зато, што море најпластичније и најизразитије представља живот свет. Докле мир мôра представља живот испуњен миром, љубављу, правдом и истином, дотле узбуркано море наговештава живот испуњен борбом, неправдом, мржњом, злбом, себичношћу и лажи. Лађа је имала да напомене будућу Христову Цркву, која ће кроз море живота спасавати људе и уводити их у тихо пристаниште вечнога мира и славе. Зато Господ Христос овом приликом открива и две најглавније чињенице, које су услов за оспособљавање оних, који постају ловцима људѝ. Прва је чињеница *познање* своје грешности, а друга је *ослобођење* од брига о земаљскоме благу. И једна и друга чињеница биле су заступљене код ове четворице генизаретских рибарâ, зато и постају *пленом и ловом* од стране Господа Спаситеља. Питате како? — Дошав Христос Симоновој лађи, Он га *моли* да лађу одмакне ради проповеди?! Да. Он га моли, јер лађа беше Симонова својина... По свршеној проповеди хвата се мноштво рибаâ, што је давало изгледа на велики новчани добитак; а та је јава могла Симону, брату му и другима, *наметнути мисао*, да постану и богати људи. Међутим, Господ, својом божанском речи, *увенчана молбом, боље рећи поштовањем њуђе својине*, — *исциснуо је из њихове свесѝ мисао о материјалном богасѝву*. Њих је испунило само једно уверење: да је *Христос Божји Син*, и само их је једна мисао озаравала: *да су они грешни људи*, и да као такви нису достојни.

бити с Њиме. Отуда видимо, да су сва четворица на позив Спаситеља да пођу за Њиме и постану ловцима људи, — *одмах за Њим и пошли, и нису Га више остављали*. Својим мучеништвом су засведочили свој примљени позив на апостолску службу. На првome, дакле, кораку своје божанске мисије, Христос је тако очигледно показао, да су две главне сметње да људи буду *уловљени и прихваћени* за котву спасења, а то су: *грех и лично богасиво*. Као и то, да су два главна духовна оружја да лов људи успева: *љубав и поштовање шуђе својине* — својине, која је поштено стечена. Лови се најпре *савесно*, и уловљени се уздиже на *виши степен моралног и духовног живота*, — живота, какав је Христова Црква, кроз сва времена светлошћу јеванђелске науке и силом Духа Светога, *пројоведала, утврђивала и ширила*. Сваки, који ма и површно зна за свету и просветну улогу хришћанства од појаве Исуса Назарећанина на обали Генезаретскога језера до данашњег дана, тај ће се побожно поклонити, с вером прекрстити и с љубављу дати славу: Оцу, Сину и Светоме Духу.

Поред свих недаћа и искушења што их је Христова Црква за тако дуг период времена имала, *морални успех* јеванђелских ловаца је несумњив; у ближој будућности, он ће бити много потпунији, већи, светлији. Мора се констатовати, да су методи и средства хришћанских ловаца у делу духовног просвећења и ловљења душа људи у *прошлости* са методима и средствима ловаца људи других категорија. Представници политичко-економских група и социјалних покрета труде се свим силама, да пре свега *овладају шрбусима* људи, да људе насите и засите. За неке је од њих *лична својина* главни циљ рада и живота, за друге је *сметња срећи живота*, те је на најгрубљи начин развлаче и упропашћују. Према томе постоје и две крајности материјалних односа: докле се на једној страни нагомилавају богатства и велики капитали, дотле се на другој страни уништава лична својина, чиме се ствара хаос и беда. Ако радници и проповедници и једне и друге стране, односно крајности у погледу материјалних односа људи, — *не схвате и к срцу не приме* методе и средства, што их Христова Црква препоручује, у живот уноси и утврђује, *људи ће се сукобити ловци људи без*

Христѡа; а тада, тешко свету! трагедија човечанства биће ужасна. Једини утешитељ и спасилац биће опет Христова Црква. Са својим божанским методима и средствима а осветљена светлошћу јеванђелскога Сунца, — света Христова Црква слаће и даље своје премудре ловце широм целога света да проповедају, распростиру и у душе укоренењују дух науке, каква се чула широм свете земље Палестине, почев од обала Генизаретскога језера до Мртвога мора, и од Тавора до Голготе. Верујте, ако људи хришћани не осете и не *признају своју грешносћ*, не приклоне своју главу пред Галилејским проповедником Богочовеком Христом, и ако своју имовину не *смаћрају и не рукују њоме као са Божјим даром*, — дотле ће море живота бити стално узнемирено, узбуркано; ђлуји и бесни оркани претиће пропашћу.....

У наше дане, међу нама, појавио се још један ред ловаца људи, који нису ништа мање штетни и опасни од оних, који се труде и боре да овладају трбусима; то су проповедници, агитатори и пропагатори св. Јеванђеља и хришћанства у облицима, која су супротна учењу, веровању и исповедању наше свете Православне Цркве; *што су ловци душа нашег Српског Православног Народа*. Секташтво је ставило свој јасан печат на своје учење и поставило је јак темељ за своје ширење. Искрене синове наше Отаџбине и верну децу св. Православне Цркве, ова јава мора дубоко да заболи и ожалости. Срце боли и жали само за изгубљеним добром. *Ширењем секташћива губи се добра, ѡлменишћа и ѡбожна душа Православног Српског Народа*. За ову појаву ваља се заинтересовати, забринути и тражити поуздан лек. Зна се, да ништа тако духовно не уздиже и просвећује људе као *вера ѡправилно схваћена и к срцу ѡримљена*, али тако исто, ништа тако људе хришћане не *уназаћује као ѡгрешно ѡримљена вера*. Истински проповедници вере предају својим следбеницима најоштрији духовни мач, да њиме чисте и секу грехом оболеле делове душе своје. У противном, поред болесних делова секу се и здрави а некад се извршује и духовно самоубиство. Ко познаје мало дубље живот адвентиста (суботара) и назарена тај ће то разумети. Наша званична држава *ѡреба ревношћу званичне државе* Стевана Немање а представници званичне Српске Православне Цркве *ѡреба љубављу и силом представника*

званичне цркве Св. Саве, да *пазе и бодрим оком ситраже над стадом својим, да га вуци у овчијој кожи не расиржу...*

Ко је нарушио величанствену, тиху ноћ на Генизаретском језеру? — Рибари. Зашто? — У жељи за добитком. Па шта је било? — Када су желели добитак, нису га добили; добили су га тек онда, када је хтео Господ Спаситељ. Но, баш у тренутку добитка земаљске користи, њима се шири видокруг духовних очију, и задобијају виша, скупоценија, непропадљива, вечна блага; они *посијају духовни богаџаши, васељенски ловци људи, јер посијаше последоваоци и проповедници науке Галилејског Учишеља.*

Наук је јасан: не постиже се лична, духовна јачина без *познавања Христа*; не добија се морална снага у раду за друге без *оружања духом Христовим*; не достиже се миран, праведан, напредан и просвећен живот *без јеванђелских начела*; не задобија се спас душе и не утишава се море нашег живота *без свете Христове Цркве*, којој је глава Господ Христос, и у којој обитава Свети Дух, послат Сином Божјим од Бога Оца....

Свим бићем, др. сл., примимо овај свети наук а одјек душа наших нека буде слава Господу Спаситељу:

„Благословен јеси Христџе, Боже наш, који си своје ученике учинио премудрим ловцима целе васељене, шиљањем Светога Духа, Човекољуйче, слава Теби. Амин.

XIII.

ПРАВОСЛАВЉЕ ЈЕ СПАСОНОСНИ ДУХ¹⁾

„У оно време, намисли Исус отићи у Галилеју, и нађе Филипа, и рече му: хајде за мном. А Филип бјеше из Витсаиде из града Андријина и Петрова. Филип нађе Натанаила, и рече му: за кога Мбјсије у закону писа и пророци, нађосмо га, Исуса сина Јосифова из Назарета. И рече му Натанаило: из Назарета може ли бити што добро? Рече му Филип: дођи и виђи. А Исус видјевши Натанаила гдје иде к њему рече за њега: ево правога Израиљца у коме нема лукавства. Рече му Натанаило: како ме познајеш? Одговори Исус и рече му: прије него те позва Филип видјех те кад бијаше под смоквом. Одговори Натанаило и рече му: Рави! ти си Син Божји, ти си цар Израиљев. Одговори Исус и рече му: што ти казах да те видјех под смоквом за то вјерујеш; видјећеш више од овога. И рече му: заиста, заиста вам кажем: одселе ћете видјети небо отворено и анђеле Божије гдје се пењу и силазе к сину човјечијему“ (Јев. Јов. I. 43—51.).

Прва недеља часнога поста посвећена је *слави побед* Православне Вере над свим другим верама — хришћанским и нехришћанским; то је славље *сїомена*, да је Православна Вера кроз сваколика искушења од Великога Петка до данашњега дана одржала сву светост и чистоту, и сву пуноћу истине вере у Богочовека Христа; то је *шоржансїво* сазнања, да православни хришћани *їраво славе Бога*. Упамтимо и никад не

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка 7-III 1926. г. I. недеље вел. поста.

заборавимо, драга браћо и сестре, да је Православље *сѣасоносни дух*,*) кога црпи из непресушног извора живота, — из св. Јеванђеља. Јер је св. Јеванђеље, по речима св. Јована Богослова: „ДУХ И ЖИВОТ“. Јеванђелске речи су потекле из божанских уста Спаситељевих, а Он је рекао: „*ја вам говорим што чух од Оца*“. Ове божанске речи Православље је свакад а особито у дане свете четрдесетнице уносило и уноси у душу, и у животу православних хришћана остваривало и остварује. Све хришћанске вере ван Православља јесу само сателити, — пратиоци Сунца истине вере а не сâмо Сунце. Православље није само наука о вери већ и *наука о живоју њо вери*. Ниједна вера, ван Православља, није дала тако велики број светих и богоугодних људи, и ниједна вера, ван Православља, није испољила и оживотворила тако јасно и истински голготску трагедију и славно Христово Васкрсење, као што је то дало и учинило свето Православље. Православље је нада свих других хришћанских цркава, и духовна жижа људи ван хришћанства.

Ради вашег утврђивања у св. Православљу и вашег духовног назидавања, потребно је на дан прѣславе недеље Православља, да вам се која рече о св. вери нашој.

Господ Христос је основао Цркву своју, и постао њен крајеуголни камен. Са оснивањем Христове Цркве, основа се и царство Божје на земљи; и од тада, истина вере и *ѣраво слављење Бога* проповедаше се и утврђиваше се св. апостолима и њиховим пријемницима и стално Христову Цркву Свети Дух је руководио, и кроз векове ће је руководити. Зато је *Православље једна, свѣта, саборна и апѣстѣолска Христова Црква.....*

Но, гле! дух неслоге и зависти, дух честољубља и властољубља, — дух, чији је носилац и разносач отпадник од Бога — антихрист, — чинио је своје: једна Христова Црква у XI. веку се раздели! „*Раздели и владај!*“ сатанско је правило, и греси су се низали, те поред римокатоличке у XI. в. поста и протестанска у XVI. веку, а ова последња би извор верских распра и зађевица, чије су последице појава многобројних хришћанских секата.

*) Како је рекао епископ Дг Николај.

Осећам, да вас, као верну децу свете Православне Цркве љуто тишти штетни верски покрети у садашњем нашем животу. Ви и сами познајете лица, која су до скора била православни хришћани, а сада *п̄рâво не славе Бога*, својеволно тумаче св. Јеванђеље и целокупно Св. Писмо; одбацују уређење Христове Цркве, коју је Дух Свети преко Богоносних Отаца уредио и уређује. Потомци гонитеља Христа и наследници приређивача Спаситељева распећа, и данас су у служби антихристу; зато и не бирају средства у борби противу наше истините вере. Тешко заводницима а тешко и онима, који се дају заводити! Праведни Божји суд неће их мимоићи. Власт антихриста и његових анђела није уништена; они су само побеђени; уништење њихове власти биће у дан страшнога суда. Отуда је и могућно, да се хришћани варају, заводе и иду на странпутицу.

Завођачи и заведени одстрањени од спасоноснога духа Православља постају секташи, јеретици, расколници. У хришћанскоме свету има много врста верских заблуда. Код нас су најпознатије назаренска и адвентистичка (суботарска). Свака верска заблуда је велика опасност за правилно и здраво духовно развиће свакога народа, а особито за наш Српски Православни Народ. Каква је и колика је опасност од верских секата, најбољи је пример братска, једноверна Русија. Многобројни секташи, јеретици и расколници први су пољуљали стубове моћне православне Русије. Равнодушност наших меценашких и позваних чинилаца према секташима код нас, носе велики грех на својој души. Зар се они не сећају од судног и оштрог односа Стевана Немање и Св. Саве према ондашњој верској, богумилској јереси, којој су тако блиске назаренска и адвентистичка? Сузбијајући и уништавајући богумилство, Св. Симеун са сином Св. Савом учврстили су Свето Православље, *које је п̄осѣало неисцрпно врело духовних, моралних и националних сила нашега народа за сва времена.* Ми се поносимо величином наше државе. То је добро. О, када би смо се поносили чувањем јачине и чистоте православне душе нашега народа. Јер само православна душа припада *једној, светој, саборној и ап̄остолској Христовој Цркви,* — *која уводи у царство благодати за живој вечни.*

Нека сваки, звани и незвани зна, да Православље на-

стоји и ради: да завађене измири; залутале изведе на пут видела и спасења; разједињене сакупи и уједини; малодушне ојача; заробљене ослободи; неуке упути и просвети; силне и јаке учини скромнима и правичнима. Начело: мири, сједињуј и спасавај јесте начело Христово, па према томе, то је и **начело спасоноснога духа св. Православља**. Доћи ће време, када ће по речима Господа Спаситеља бити „*једно сѣадо и један ѱасѿир*“ — једна, света, саборна и апостолска Црква. Јер је један Бог Отац; један је Господ Христос, и један је Дух Свети, — један Триличан Бог.

Отуда је света Православна Црква непобедима тврђава истинâ хришћанске вере; земаљски анђеол чувар ризнице благодатних дарова Духа Светога, који нам се кроз свете тајне предају; она нам дакле, предаје *истииниѿи* дух јеванђелског учења, и води нас по осветљеноме путу вечнога спасења.

Будимо захвални Господу, што се налазимо на топлим и спасоносним крилима матере свете Православне Цркве. Нека се данас, на дан прославе св. Православља, искрено зарадује свака православна душа. У великој духовној радости, одазовимо се свом душом својом спасоносноме гласу наше св. Православне Цркве:

„Са сѿрахом Божјим, вером и љубављу ѿриђимо и ѿримимо хлеб небески и чашу живоѿа. Амин.

XIV.

ПРЕД ЧАШОМ СПАСЕЊА.¹⁾

— — —

Господе, са срцем подигни и мисли наше к Теби, да би Те свим бићем љубили, и с Тобом се, кроз свето Причешће сјединили.

... „*Не требају здрави лекара*“, говорио је Спаситељ фарисејима, када су му приметили да се дружи са грешницима. А када су Га књижевници и фарисеји запитали: „који је без греха“, Христос је одговорио: „*само је Бог без греха*“. После сваког извршеног божанског дела, фарисеји, књижевници и старешине народне остајали су постиђени и поражени, а када је Спаситељ грешницима и невољнима појачини њихове вере и љубави још и *грехе оирашиао*, — они су падали у очајање, јер су знали да грехе опрашта само Бог, а они не верују да је Христос Богочовек.

Господ Христос др. сл. својом божанском науком, чињењем чуда, која су само израз безграничног милосрђа, и *влашћу да оирашиа грехе*, — дао је најјача уверења да је Он, Исус Назарећанин *заиста Син Бога живога, како је ай. Пешар исповедио*... Откуцавали су последњи часови живота на земљи; божанске речи из уста Господа неће се више чути и чудесна дела неће се више видети. Па ипак, све што се чуло и све што се видело запамтиће се, и другима ће се предати, али „*ко ће шако милосиво грехе оирашаи*“, — давало је бриге Његовим ученицима и свима онима, који

¹⁾ Говорено у цркви св. Марка I. недеље вел. поста, — 20-II-1922. г.

Христа вероваху и љубљаху. Шта чини бескрајна љубав Спаситељева? — До распећа на Голготи раздваја само једна пролетња ноћ и половина дана; на Вел. Четвртак у вече Господ установљава свету Тајну Причешћа, кроз коју нам предаје Себе самог, да се с Њиме сјединимо. Тело треба да постане храм душе, а душа ваља да буде верни одблесак бесконачнога Духа Божијег. Светом тајном причешћа хришћани то постижу.

Намеће се само собом питање: зашто Спаситељ није раније установио св. Тајну Причешћа? Одговор је: зато, што људи Јевреји, и ако су припадали изабраноме народу нису били спремни а још мање достојни, да приме Господа Спаситеља у себе. Ето, посведневни богомољци, фарисеји, беху међу највећим грешницима! Шта је њима Господ Христос говорио? — „Неће сваки, који ми говори: Господе, Господе, ући у царство небеско, него који врши вољу Оца мога;“ ви се молите, а да ли праштате увреде и погрешке другима? Ви постите а да ли вам је мирна савест? Ви дајете и милостињу а да ли Бога ради и ради душе своје? Идете у храм, а јесте ли од вашег тела створили храм светиње или су вам тела домови Веелзевула и демона црних? Ви добро чувате обичаје старих а да ли добро срцем чувате и веру ваших старих? Ви се хвалите, да ваше претке Бог изведе из Мисира и кроз пустињу четрдесет година маном храњаше, а сада душе своје претвористе у непроходне пешчане пустиње, и не примате Онога, *који је истинити хлеб вечнога живота, и који је непресушни извор воде живе?!* Ви се поносите, што сте деца Аврамова, а не знате, да Бог и од камења може створити децу Авраму? О, ви, окречени гробови! О, вуци у овчијој кожи? О, роде неверни, докле ћу бити с вама, докле ћу вас трпети? и т. д. Па зар таквима и за такве, да установљава свету Тајну Причешћа?!

То, што је речено фарисејима и свему народу израиљскоме, речено је и хришћанима кроз све дане и на све векове. Примити свето Причешће, сјединити се са сâмим Богом Господом Исус-Христом, треба се дакле, потпуно спремити. О тој спремности за свето Причешће слушали сте и слушаћете. Може бити, да бих и ја сада о томе говорио, али осећам потребу, да вам саопштим један занимљив а по вас поучан

и спасоносан догађај, који ми се пре четири дана деси. Један мој познаник при сусрету рече ми: „знаш шта је ново“? И не очекујући мој одговор продужи: „постим, хоћу и ја да заслужим име правог хришћанина“! — Радујем се јако, што си изашао на пут спасења, само сада с вером и с надом продужи! — одговорим..... Да би оправдао своју досадашњу нехатност, он говораше: „све ме је бунило питање: како то, да се ја причешћујући се, сједињавам са Христом“?! — Буну ли те сада то питање? — Сада не. Из забуне ме је извела моја девојчица ученица петог разреда гимназије. Када се повела реч у кући, хоћемо ли сви постити и причестити се, ја сам ћутао. — Зар ти отац нећеш да се причестиш? — Можда бих и ја, али ја не разумем то сједињавање са Христом! А она, свакако просвећена науком верозакона у школи говораше ми: „разумете ли утицај оно неколико капи медицине кад боловасте? Разумемо ли ми наш узраст, наше развијање као и у чему је сâм живот? Разумемо ли ми *сушћину* утицаја сунца на природу? Схватимо ли ми створење света, окрет земље, бескрајност васељене и вечност времена? Појмамо ли ми сâму по себи радњу гледања и слушања? Оно, што ми знамо, то су само знања о међусобним односима ствари и појава а не и знања о суштини ствари и појава. Та друга половина знања јесу *тајне* за нас. Па кад је видљива природа велика тајна за нас, а зар ви тражите да својим ограниченим разумом схватите ову највећу тајну наше свете вере?!.... После мале почивке, додаде: „дете ме је победило“!...

Дете те је победило! Још један доказ више за човека XX. века, да се испуњавају речи Спаситељеве: „*дечје је царство небеско.*“ А ја ћу речима твоје добре девојчице још само додати: све, што даје снагу и моћ телу и души; све што живот креће, развија и унапређује; све што човека чини човеком и више од тога — човека хришћанином; све, што људе ствара добрима и племенитима, — *све то носи у себи најсвешћу Истину*. Таква је Истина живота и *свешћа Тајна Причешћа*. Та се Истина посведочила и утврдила животом хришћана, почев од Сионске Горнице у којој је Спаситељ установио свету Тајну Причешћа, и почев од дома св. ап. и ев. Марка, — дома који је био први хришћански храм, па

све до спасавања у нашим св. храмовима. А да бих био јаснији и вама, узгред ћу вас, др. сл., подсетити:

Славни Немањићи су подизали цркве и манастире да се у њима „*ѿоју свейе лиѿургије, народ ѿричешћује и с Богом сједињује*. У боју косовском Срби су се као лавови борили, а после пестолетног робовања у борбама за ослобођење и уједињење — Срби су се изједначили у слави са косовским јунацима. Разумевање таквог самопрегорења живота не може се добити, ако се не позна Истина живота нашег народа, која се изражава овим речима: „*сва се редом ѿричешћила војска*“! Да. Наш Народ прима св. Причешће с тврдом вером да се сједињује са сâмим Господом Спаситељем, и та га вера ствара јунаком, херојем и више од тога — бесмртником... Тако је то било у нашој давнини, тако је било до најскорих дана наших, и дај Господе, да тако и у будуће буде....

Јест. Ако нам Господ не помогне, други нам неће помоћи. Јуче и прекјуче, требала су се причестити деца основних, средњих и стручних школа. Ваљало је бити међу децом и видети и осетити њихову радост што посте и што ће се причестити! Може се мислити, како је било деци, када им је од стране наставника саопштено, да је Министар Народног Здравља, због заразе *забранио, чујмо, забранио* да се причешћују?!

Жао ми је, што се јуче не нађох са мојим познаником, о коме мало пре говорих. Но, сигуран сам, да би ми саопштио, *да ће се његова ћерчица иѿак ѿричешћити*; и да би он с убеђењем говорио: „да је више обазривости, мудрости и хришћанства код оних који „*горе верху гори сѿоја*“, то се не би дешавало.... Да пређем опет на нас:

Верујте ми, за свештеника нема светијег и радоснијег али и тежег тренутка у његовој пастирској служби него ли, кад се народ причешћује. Радост му причињава уверење, да су хришћани спремни за примање св. Тајне Причешћа а тежину му ствара могућност, да се многи *несѿремни ѿричешћују*. Они, који не примају св. Тајну кајања јесу *духовни обмањивачи*; такви по примању св. Причешћа спремају своје тело за огањ паклени и душу за вечну осуду. И Јуда је учествовао на св. Тајној Вечери, но будући *неспреман* — издајица, обеси се и душу предаде сотони на вечне муке.....

Ви, свакако знате, хришћани и хришћанке да се прва недеља великога поста зове *недеља св. Православља*, јер је она посвећена слављу чистоте јеванђељског учења, које св. Православна Црква проповеда и у животу хришћана примењује ради њиховог духовног просвећења и вечнога спасења. Ваља напоменути, да католичка црква учи: спасење хришћана зависи од Божије воље; можеш бити најгори по делима својима, ти се можеш спасти само ако Бог хоће?! Протестанска црква пак учи: хришћани се спасавају само по сили своје вере; можеш чинити шта хоћеш само веруј и ти ћеш се спасти?! Отуда је код католика правило: циљ оправдава средство, а код протестаната видимо и уверили смо се, да су готови и на најсвирепија и најнечовечнија дела?! Само је православна душа могла да оживотвори правило своје вере: „ој човече,.... један Божји службениче, кад човека самрт снађе ништа собом не понесе, до скрштене беле руке и *праведна дела своја*“. Вером са добрим делима задобија се спасење душе. То је свагдашње исповедање и веровање нашег Српског Православног Народа.....

Господе, са срцем нашим подигни и мисли наше к Теби, како би Те свим бићем љубили и с Тобом се кроз свето Причешће сјединили. Амин.

ВЕРА НАШИХ ОТАЦА¹⁾.

„У оно време, подиже Исус очи своје на небо и рече: Оче! дође час, прослави сина својега, да и син твој прослави тебе. Као што си му дао власт над свакијем тијелом да свему што си му дао да живот вјечни. А ово је живот вјечни да познају тебе јединога истинога Бога, и кога си послао Исуса Христа. Ја тебе прославих на земљи: посао сврших који си ми дао да радим. И сад прослави ти мене, оче, у тебе самога славом коју имадох у тебе прије него свијет постаде. Ја јавих име твоје људима које си ми дао од свијета; твоји бијаху па си их мени дао, и твоју ријеч одржаше. Сад разумјеше да је све што си ми дао од тебе. Јер ријечи које си дао мени дадох им; и они примише, и познадоше истинито да од тебе изиђох, и вјероваше да си ме ти послао. Ја се за њих молим; не молим се за (сав) свијет, него за оне које си ми дао, јер су твоји. И моје све је твоје, и твоје моје; и ја се прославих у њима. И више нијесам на свијету, а они су на свијету, а ја идем к теби. Оче свети! сачувај их у име своје, оне које си ми дао, да буду једно као и ми. Док бијих с њима на свијету, ја их чувах у име твоје; оне које си ми дао сачувах, и нико од њих не погибе осим сина погибли да се збуде писмо. А сад к теби идем, и ово говорим на свијету, да имају радост моју испуњену у себи“. (Јев. Јов. XVII, 1—13)

¹⁾ Говорено у цркви св. ап. и ев. Марка, VII. недеље по Васкрсењу, — „Светих Отаца“.

Недеља по св. Вазнесењу, посвећена је Оцима првог Васељенског Сабора, који се одржао 325. године у малоазијском граду Никеји под председништвом светог и боговенчаног цара Константина, — сина нашег древног града Ниша. Овај састанак најумнијих црквених људи из свих крајева Православне Цркве, и то у доба, када су превозна средства била најтежа и најпримитивнија, — овај састанак, велим, мора је изазвати неопходна потреба решења једног основног верског питања. А то је питање: *како хришћани треба да верују у Христа?*

Веровање у Христа јасно је речено у св. Јеванђељу, изразито су проповедали св. апостоли, апостолски мужеви и њихови следбеници. Непријатељ људског спасења, сотона, кушао је Христову Цркву: епископ Арије био му је оруђе. Арије је почео да исповеда и јавно да проповеда да Христос није раван Богу Оцу, да није рођен од Оца већ створен.

Овакво лажно учење Аријево из темеља је пољуљало Христову Цркву; свето и истинито веровање хришћана у Богочовека Христа поколебано је, и распре се почеше на све стране да појављују. Одрећи Христу божанство, Христова Црква би престала да носи божански карактер, и хришћани би били лишени моћи спасења. Међутим, Христос је зато и дошао на земљу, да се људи оспособе за спасење своје душе, — да *„имају Христову радост испуњену у себи“*, — како се вели у данашњем св. Јеванђељу.

Почетак IV. в. у колико је био срећан по Христову Цркву због слободе исповедања вере дарованом царом Константином, у толико је био и критичан због лажног Аријевог учења. Свети Дух, кога је Спаситељ обећао на дан св. Вазнесења а у педесети дан по славном Васкрсењу послао од Оца на свете апостоле, — чувао је и руководио је Христову Цркву. Благодатни утицај силе Духа Светога, очигледно се осетио на првоме Васељенском Сабору. Арије је био осуђен и анатемисан. Утврђено је и формулисано је дотадашње исповедање вере: *да је Христос друго лице Св. Тројице, јединородни Син Божји, једнобијан Богу Оцу; да је дошао на земљу као Сјасишель, сјрадао као човек, васкрсао као Бог, и да ће у дан сјрашнога суда поново доћи као Судија, да суди живима и мртвима, и да царству Његовом неће бити краја.*

Отуда је и главна сврха данашњег св. Јеванђеља, да покаже ову једнобитност и савршено равенство Христа Спаситеља са Богом Оцем: „И сад ѿпрослави Ти мене Оче, у Тебе самога славом, коју имадох у Тебе ѿре него што свети ѿстаде. „И моје све је Твоје, и Твоје моје, и ја се ѿпрославих“. Да, само Онај, који је Богу Оцу у свему раван, једнак, може тако говорити.

Но, дух зла и пакосник Христов — антихрист није мировао. Његово је да човека заводи на странпутицу, да га вара. Зато видимо, да су се Оци и светила Христове Цркве и у доцнија времена скупљали у васељенске и помесне Саборе, на којима су, поред других одлучивања и решавања, свакад утврђивали и исповедање вере формулисано на I. Васељенскоме Сабору, — а то су првих седам чланова символа вере, који се на свакој св. литургији гласно исповедају.

Такво учење вере, што ће рећи Свето Православље, примили су и наши оци под мудрим Кнезом Мутимиром и побожним мучеником Кнезом Владимиром; утврђено и проширено на свеколики Српски Народ под славним Немањићима; окушано за време петстолетног робовања; његова светлост и истина посведочена кроз све дане нашег ослобођавања и уједињавања, почев од Вожда Кара-Ђорђа и Коца-Милоша до Великог Петра и витешког му сина Краља Александра. Сва су ова поменута имена обесмрћена славом наше историје. Али они као такви не би били, да није било свете словенске браће Ђирила и Методија, њихових ученика: св. Климента, св. Наума и других; да није било Св. Саве I; Св. Саве II; Св. Арсенија; да није било духовних великана: Хаџи-Ђере и Рувима; проте буковичког Атанасија и проте Матеје; попа Луке и ђакона Авакума, и све до сурдуличких свештено-мученика.

А ко њих просвети и прослави? Ко њих охрабри силом „одозго“, и удостојио их највишом славом — славом, коју само Бог додељује? — Нико други до *Истине* наше свете вере, која је у Светом Православљу. „Тражите Истину и Истина ће вас ослободити“, — рекао је Христос Господ; од чега се ослободити? — Од духа зла. А ослобођени од духа зла, познаћемо, да је „Христос истинити Бог и живоји вечни“ (Јов. I. 20). Наша свештено-народна историја носи *истовешан ѿпечат светости и мучеништва*, као и црквено-народна историја вели-

ког и братског нам Руског Народа. Свима је нама, дакле, *живој и сјас у Свешом Православљу*. Зато чувајмо веру отаца наших. Јер је то и чување душе наше за живот вечни. Чувајмо се и не грешимо се о светињу вере наше. „Боље је главу изгубити сине, него своју огрешити душу“, — тако је Јевросима мајка саветовала свога сина Марка Краљевића; а то је глас Свете Цркве наше, те је и овај спасоносни савет за свакога сина и сваку кћер вере наше. Стојмо чврсто у вери нашој; све њене уредбе и заповести у животу испуњавајмо. *Свешо Православље је руковођа у извршивању свеште Божије воље, коју је Господ Христос свешу ошкрио.*

Захваљујмо Пресветој Тројици на небескоме дару — на светој вери отаца наших; прослављајмо Бога Творца за Његову велику милост, и молимо се:

Господе Исусе, Спаситељу наш, молитвама светих богоносних Отаца првог Васељенског Сабора, спаси нас и помилуј, јер си Ти благ и човекољубац.

Нека је благословен Бог отаца наших, и нека је хваљено и прослављено Име Његово на све векове. Амин.

ИЗВРШЕЊЕ ДУГА.

Није лака ствар штампати књиге намењене народном просвећивању. Веома мали број књига нађе проходњу. „Вечити Календар“ пре ће наћи купца и читаоца него ли Свето Писмо, али не зато што је наш народ непобожан већ што није правилно упућен.*) Песмарице са народним песмама од вајкада су популарна лектира у нашем народу, и то је велика срећа. Друга штампана дела, у сврси народног просвећивања тешко улазе у народ. Крајње је време, да се корисне и поучне књиге популаришу. Са издавањем календарâ „Православље“, од стране Срп. Прав. Свештеничког Удружења; „Свети Лазар“, од стране свештенства жичке епархије и „Васкрсење“ од г. Мих. Поповића, пароха београдског — отпочиње се живље са овим радом. Систематско и успешно деловање у овоме смислу постигло би се установљењем народних књижница *са читаоницама* при црквама и школама у селу. Заједничким читањем и објашњавањем од стране народних просветитеља — свештеника и учитеља, изазивало би се интересовање за књигу мало теже али веома поучне садржине; то би интересовање развијало љубав ка књизи, те би се све више и више множио број ревносних љубитеља корисних књига.

Велика би добит била, кад би се црквене, манастирске и школске књижнице снабдевале бар са књигама препоручених од надлежних. Но, није довољно добру књигу само препоручити. Грех је не водити рачуна о њеној набавци и употреби. Рад на народном просвећивању ваља да буде *једна од*

*) Због тога сам се и побудио, да пре беседе дође цео текст из наредног св. Јеванђеља.

главних прейорука за свешћеника и учитеља. Како се то до сада радило, сви знамо. Желети је, да у свему па и у овоме правцу пастирског рада треба да буде све боље.

Према таквим околностима заиста заслужује сваку хвалу и признање онај у Христу брат, који међу своје парохијане унесе коју добру и корисну књигу, јер они чине двојаку услугу: својој пастви, односно цркви, и писцу, који се излаже чисто материјалној штети.

Да издам IV. књигу: „Из таме на светлост“, имам да захвалим због распродаје III. књиге господи и браћи: г. Срети Михајловићу, окр. протојереју из Чачка; г. Ђорђу Цветковићу, окр. проти из Битоља; г. Трајку Милошевићу, проти и намеснику из Кичева; г. Саватију Божићу, проти и намеснику из Краљева; г. Филипу Благојевићу, окр. протојереју из Смедерева; г. Нићифору Цвијетићу, окр. протојереју из Н. Пазара; г. Михаилу В. Пешићу, проти и председнику дух. Суда из Битоља; г. Радовану Петковићу, проти и намеснику из Вел. Орашја; г. Сими Мартиновићу, проти и намеснику из Бајице (Цетиње); г. Стеви Бојовићу, окр. проти из Ужица; г. Стојану Гвоздићу окр. проти из Кос. Митровице; г. Петру Ђорђевићу, проти и намеснику из Раче (крагујевачке); г. Димитрију Лазићу, проти и намеснику из Жагубице; г. Јакову Чупићу, проти-пароху из Дреновца (Мачва); г. Животи Ђ. Милутиновићу, намеснику из Вел. Градишта; г. Најдану Ђокићу, намеснику из Лесковца; г. Науму Марјановићу, катихети гимназије у Сомбору; г. Милети Поповићу, пароху из Јагњила (Паланка); г. Чеди Шљивићу, пароху из Шапца; г. Драгољубу Поповићу, пароху из Шапца; г. Сретену С. Ивановићу, пароху из Причиновића (Мачва); г. Урошу Бујишићу, пароху из Шапца; г. Зарији Бојковићу, пароху из Лесковца; г. Таси Ст. Илићу, пароху из Браничева (Голубац); г. Кости Благојевићу, пароху из Михаиловца (Смедерево); г. Божи П. Илићу, пароху из Осипаонице (Смедерево); г. Светиславу С. Цветковићу пароху из Смедерева; г. Сави Миловановићу, пароху из Дубнице (Свилајнац); г. Сави Милојковићу пароху из Параћина; г. Владиславу Стефановићу, пароху из Породина (Жабаре); г. Чеди Вићентијевићу пароху из Бранковине (Ваљево); г. Милану Никитовићу. пароху из Прњавора; г. Илији Милићу, пароху из Богатића; г. Милану Арсићу, пароху из Младеновца; г.

Светозару Ескићу, пароху из Ковачевца (смед. Паланка) г. Драгославу Радићу, пароху из Деспотовца, — као и многим другима.

Свима овима нека је најшћолија браћска захвалност.

Један ми је окружни протојереј из срца Шумадије вратио пакет књига, плативши књигу, *коју сам му послао на дар!* Други један брат из Војводине вратио је пакет са мотивацијом: *да он није књижар?! Зар смеју заборавити ови „виђени“ радници у винограду Господњем, да овде није у ишћању писац већ њихова пасива, — жива Божја Црква? —* Ето, због таквих, нисам могао одолети осећању, да не захвалим окој браћи, која ревнује за дело Божије*).

На дан. св. јеванђ. Луке (18-X)-1926 год.
Београд.

Писац.

*) Зато сам се решио, да, ако Бог да, те продужим издавање књига ове врсте, износим имена свих ревносних пријатеља верско-моралног просвећивања нашега мнострадалнога и многикушаного народа.

ЗАХВАЛНА МОЛИТВА.

„Захваљујемо Ти, Господе, за сва добротина, која си учинио нама недостојнима од првога дана до данас: за она која знамо и за она која не знамо, за видљива и за невидљива. Хвала Ти за добротина која си нам учинио у делу и речи; за она која смо желели и она која нисмо желели; хвала Ти за све, што си дао нама недостојнима. Ми ти се молимо: држи нашу душу у светлости и чистој савести и дај нам крај достојан Твоје милости. . . . Дај нам мудрост по речи Твојој. Јединородни Христе, оснажи нас силом Твојом. Ти, Оче Сведржитељу, који си ради нас послао Светога Духа ради опроштења грехова наших, опрости нам и не узми у грех ако смо ма у чему згрешили, хотимично или нехотимично. Сети се свих који у истини призивају Име Твоје; опомени се свих који нам желе добро или зло, јер смо сви људи“. Амин.

Молба читаоцима.

Поред све пажње да не буде штампарских погрешака, ипак су се поткрале; али оне нису такве природе да кваре смисао.

Лепо молим поштоване читаоце да не замере.

Писац

